

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Plastik Sanatlar ABD/Plastik Sanatlar

**DAPHNE İLE APOLLON MİTİNİN RÖNESANS ve
BAROK DÖNEM RESİM SANATI BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

Şerife Esra ATA KIRBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Fırat ARAPOĞLU

İstanbul, 2021

**DAPHNE İLE APOLLON MİTİNİN RÖNESANS ve BAROK DÖNEM
RESİM SANATI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Şerife Esra ATA KIRBAŞ

Plastik Sanatlar

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2021

“Şerife Esra ATA KIRBAŞ” tarafından hazırlanmış ve 01/07/2021 tarihinde sunulmuş “DAPHNE İLE APOLLON MİTİNİN RÖNESANS ve BAROK DÖNEM RESİM SANATI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ” başlıklı tez Plastik Sanatlar Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Fırat Arapoğlu

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Fırat ARAPOĞLU

ODB,

Altınbaş Üniversitesi

Prof. Dr. Nurcan PERDAHCI

Güzel Sanatlar Fakültesi,

Altınbaş Üniversitesi

Prof. Dr. Çağrı SARAY

Güzel Sanatlar Fakültesi,

Marmara Üniversitesi

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kabul tarihi:

____/____/____

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Şerife Esra ATA KIRBAŞ

İmzası

İTHAF

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında tüm desteğini ve emeğini benden esirgemeyen, Sayın Dr. Öğretim Üyesi Fırat ARAPOĞLU'NA minnetlerimi sunarım. Aynı şekilde Yüksek Lisans tezimi bitirebilmem için beni motive ederek sonsuz teşvikte bulunan, Sayın Prof. Dr. Nurcan PERDAHCI'YA teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek Lisans tezimi her zaman yanımda olan eşim Uğur KIRBAŞ'A, arkamda varlıklarını hep hissettiğim aileme, özellikle her konuda bana katlanarak en ufak sorunumu bile özenle halleden kız kardeşim Hatice ATA'YA ithaf ediyorum.

Temmuz, 2021

Şerife Esra ATA KIRBAŞ

ÖZET

DAPHNE İLE APOLLON MİTİNİN RÖNESANS ve BAROK DÖNEM RESİM SANATI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Şerife Esra ATA KIRBAŞ

Yüksek Lisans / Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı, Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fırat ARAPOĞLU

Tarih: Temmuz / 2021

Sayfa: 62

Günümüzde insanların bilinçaltında varlığını sürdürdüğü mitoloji, tarihin en eski kavramlarından biridir. Mitler ve efsaneler, tarih boyunca bireyin ve toplumun yaşamına etki ederken, özellikle sanata verdikleri ilham sayesinde günümüze dek ulaşmayı başarmışlardır. Yüzyıllar boyunca sanatın geleneği haline gelen anlatı yapılarının temelini de mitlerde bulmak mümkündür.

Geçmişten günümüze kadar ulaşan birçok efsanenin yanısıra, imkansız aşkın anlatıldığı mitolojik hikayeler insanlığın her döneminde dikkat çekmiştir. Bunlardan biri de en unutulmaz ve hüzün dolu aşklardan birisinin anlatıldığı Apollon ve Daphne mitidir. Hikayedeki kahramanların biri Işık Tanrısı olan Apollon, bir diğeri ise su perisi Daphne'dir. Mitte, kendisini aşka kapatmış ve hayatı boyunca evlenmeyi istemeyen Daphne, Apollon'un aşkı karşısında endişe ve korku içinde babasından yardım istemesi sonucu defne ağacına dönüştüğü anlatılmaktadır.

Araştırmada verilen resim örnekleri, seyirci tarafından incelenirken, hangi döneme ait teknik ve üslup ile yapıldığı anlatılmıştır. Sanatçılar tarafından üretilen sanat eserlerinde konu edilen hikayenin, öncesi, olay anı ya da sonu görülmektedir. Dapne ve Apollon mitindeki Daphne'nin defne ağacına dönüşü, resim sanatında incelenirken efsane; Rönesans ve Barok dönemlerini kapsayarak olay örgüsü bazında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Apollon, Daphne, Mitoloji, Resim.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE MYTH OF APOLLO AND DAPHNE IN THE CONTEXT OF RENAISSANCE AND BARIQUE PERIOD PAINTING

Şerife Esra ATA KIRBAŞ

Master / Department of Art and Design, Altınbas University

Supervisor: Associate Dr. Fırat ARAPOĞLU

Date: July / 2021

Pages: 62

Mythology, which continues to exist in the subconscious of people today, is one of the oldest concepts in history. While myths and legends have influenced the life of the individual and society throughout history, they have managed to survive to the present day, especially with the inspiration they gave to art. It is possible to find the basis of narrative structures, which have become the tradition of art for centuries, in myths.

In addition to many legends from the past to the present, mythological stories about impossible love have attracted attention in every period of humanity. One of them is the myth of Apollo and Daphne, in which one of the most unforgettable and sad loves is told. One of the heroes in the story is Apollo, the God of Light, and another is Daphne, the nymph. In the myth, it is told that Daphne, who has closed herself in love and did not want to marry all her life, turns into a laurel tree as a result of her asking for help from her father in fear and anxiety in the face of Apollo's love.

While the painting samples given in the research were examined by the audience, the technique and style of the period they were made were explained. In the works of art produced by the artists, the pre-period, while-period and post-period of the story can be seen. While the turn of Daphne into the laurel tree in the myth of Daphne and Apollo is examined in the art of painting, the legend was discussed on the basis of the plot, covering the Renaissance and Baroque periods.

Keywords: Apollon, Daphne, Mythology, Painting.

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1 Giorgio Vasari, The Mutilation of Uranus by Saturn	7
Şekil 2.2 Peter Paul Rubens, Çocuğunu Yiyen Kronos	9
Şekil 2.3 Francisco de Goya, Saturn Devouring His Son.....	10
Şekil 3.1 Yıldırım Atan Zeus, vazo resmi.....	13
Şekil 3.2 Campana Hera' sı	14
Şekil 3.3 Poseidon arabasıyla, mozaik, Ostia.	15
Şekil 3.4 Gian Lorenzo Bernini, Proserpia'nın Kaçırılışı.	16
Şekil 3.5 Athena, Roma Dönemi Kopyası.	17
Şekil 3.6 Belvedere Apollonu, İ.Ö. IV.yy'da Leokhares' in yaptığı eserin kopyası.	19
Şekil 3.7 Efes Artemisi, Roma Dönemi.....	20
Şekil 3.8 Hermes (Mercurius), vazo resmi.	21
Şekil 3.9 Sandro Botticelli, Aprodite' in (Venüs) doğuşu.....	22
Şekil 4.1 Lyra Çalan Apollon.	25
Şekil 4.2 Apollon ve Marsyas Arasındaki Yarışma, bir Roma lahdindeki kabartma.	29
Şekil 4.3 Jacob Jordaens, The Judgement of Midas.	30
Şekil 4.4 Farancesco Albani, Daphne and Apollo.	37

Şekil 4.5 Francesco Albani, Apollo ve Daphne.....	38
Şekil 4.6 Noel Nicolas Coypel, Apollo ve Daphne 1720' den sonra.....	40
Şekil 4.7 Rene-Antoine Houasse, Apollo Pusuing Daphne.....	42
Şekil 4.8 Giovanni Bilivert, Apollo and Daphne.....	44
Şekil 4.9 Giovanni Battista, Apollo and Daphne.....	46
Şekil 4.10 Nicolas Poussin, Apollo and Daphne.	48
Şekil 4.11 Paolo Veronese, Apollo and Daphne.....	50
Şekil 4.12 Piero del Pollaiolo, Apolo Dafne.....	52

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 PROBLEM DURUMU	1
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
1.4 VARSAYIMLAR.....	2
1.5 SINIRLILIKLAR	2
2. MİT, EPOS ve LOGOS KELİMELEİNİN GENEL TANIMI.....	3
2.1 MİT, EPOS VE LOGOS NEDİR?	3
2.2 YUNAN MİTOLOJİSİ.....	4
2.3 EVRENİN VE TANRILARIN YARATILIŞI	5
3. TİTANLAR VE ON İKİ BÜYÜK OLYMPOSLULAR.....	12
3.1 TİTANLAR	12
3.2 ON İKİ BÜYÜK OLYMPOSLULAR	12
4. DAPHNE VE APOLLON.....	23
4.1 PHOIBOS (APOLLON).....	23
4.2 DAPHNE	30
4.3 APOLLON VE DAPHNE EFSANESİ	35
4.4 DAPHNE VE APOLLON MİTİNİN RESİM SANATINDA İNCELENMESİ.....	36
5. SONUÇ	54
REFERANSLAR.....	56
KAYNAKÇA.....	58

1. GİRİŞ

1.1 PROBLEM DURUMU

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği, akıl sahibi olmasıdır. Kendi ve çevresindeki olup biten şeyleri anlamaya, algılayarak sonuç çıkarma yetisi mevcuttur. Tarih boyunca bu aklının vermiş olduğu yetiyle evrenin oluşumunu ve kendi varoluşunu sorgulamıştır. Bu çabası ve merakı sayesinde aklındaki sorulara cevap niteliğinde olan “mitoloji” kavramı oluşmuştur. İnsanın kendisini ifade etmesinde bir araç görevi gören mitoloji, insanların söylemiş ve yapmış olduğu eylemler karşısında değişime açıktır. Mitolojinin kapsamı alanında olan, günlük yaşamsal faaliyetler ve sanat gibi insanların kendisini ifade etmeye çalışması ilk olarak duvar resimleri ile karşımıza çıkarken; din, edebiyat, felsefe gibi konular da mitolojinin içindedir.

Mitolojik hikayelerin insanlar tarafından dikkat çeken ve akılda kalıcı olanları hiç şüphesiz aşk temalı hikayelerdir. Bunlardan biri de Daphne ve Apollon mitidir. İmkansız, mutlu sonla bitmeyen bir aşkı anlatan bu mit, bir tanrı ve su perisinin aşkını anlatan öyküdür. Kendini dünyevi aşka kapatmış, hayatı boyunca bakire kalmak isteyen Daphne, Apollon’un kendisine duyduğu aşka karşılık vermek istemediği için babasına gönderdiği içten duygularla dilediği yardım çığlığı, tam Apollon tarafından yakalanacağı zaman karşılık bulmuş ve ağaca dönüşmüştür. Aşkına karşılık bulabilmek için kendisi kaçtıkça tanrının arkasında onu kovaladığı Daphne, adından da anlaşılacağı üzere defne ağacı olarak Apollon’un kutsal simgesi haline gelmiştir.

İnsan doğasını ve varoluşunu anlamlandırmaya çalışması mitler sayesinde olduğu düşünülürse, sanatta mitolojik hikayeler araç niteliğini taşır. Bu sebeple sanatın temelini mitler oluşturur. Sanatın bir çok dalında konu olarak işlenmiş olan Apollon ve Daphne öyküsü bu çalışmada resim alanında ele alınmıştır. Hikaye resim alanında incelenirken, dönemine göre kullanılan teknik ve biçimlemelerin farklılıkları görülmektedir.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Gündelik hayatta gerçekleşen bir çok olay, belirli bir zaman dilimi içerisinde sanat tarafından ele alınır. Bu araştırmanın amacı, Yunan mitolojisinde önemli bir yere sahip olan Apollon ve Daphne'nin hikayesini, resim alanında incelemektir. Ayrıca bu miti anlatırken kullanılan tekniğin, olayı nasıl biçimlendirerek seyirciye aktardığı ele alınmıştır.

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Tez kapsamında, öncelikle mit, epos, logos kavramlarının tanımı, mitolojinin, evrenin ve tanrıların varoluşundaki önemi incelenerek, Yunan mitolojisinde bilinmesi gereken tanrılar konu edilmektedir. Öyküde geçen kahramanlardan Apollon ve Daphne ayrı ayrı anlatılarak analiz edilmiş, öykünün resim sanatına yansıyış şekilleri gösterilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar neticesinde alana katkı sağlanması hedeflenmiştir.

1.4 VARSAYIMLAR

Bu araştırma; Apollon ve Daphne mitinin, sanat dalı olan resim alanında gösterilmesi üzerinedir. Araştırmanın varsayımı olarak verilen örneklerde mitin çeşitli dönüşümlerinin gösterildiği, hikayeyi anlatırken seyircideki uyandırdığı hissi ve olayı anlatış şekilleri araştırmanın varsayımı şeklinde konu edilecektir.

1.5 SINIRLILIKLAR

Araştırmada Yunan mitolojisinde çok bilinen bir hikaye olan Apollon ve Daphne'nin öyküsünü incelerken, mitoloji kavramı, tanrıların ve evrenin doğuşuna da yer verildiği görülmektedir. Bununla beraber tez de; konu edilen hikaye sanatın resim dalında incelenerek Rönesans ve Barok dönemleri ile sınırlı tutulmaktadır. Ayrıca hikayedeki olay dizilimi resim örneklerini incelerken önem arz etmektedir.

2. MİT, EPOS ve LOGOS KELİMELEİNİN GENEL TANIMI

2.1 MİT, EPOS ve LOGOS NEDİR?

Duyulan ya da söylenen söz anlamına gelen, yaratılıştan beri insanüstü varlıkların yaşam öyküsünü anlatan efsanelere mit, mitos denir. İnsanoğlu, varoluşunu hep merak etmiş, evreni ve dünyayı anlamlandırmak adına içinde bulunduğu kültür ve değerlerinin etkisiyle öyküler oluşturmuşlardır. Zamanla bu öyküler nesilden nesile aktarılırken de toplumun özelliklerini içine alarak kültürel anlam taşır. Bu bağlamda mitlerin incelenmesi ve yorumlanmasına da mitoloji denir.

Yunanca'da *mythos* anlamına gelen “mit” insanlığın ortak noktası olan; varoluşu, insanın tabiatını, doğaya tutunma çabasını ve davranış biçimini konu alır. Temelinde insan olan bu öyküler toplumdan topluma aktarılırken değişim gösterebilir. Değişimin sonucunda her toplumun kendine özgü mirası oluşmuş olur. Ancak mitler insanların kendinden birşeyler katmasıyla güvenilirliğini yitirmektedir.

Epos; tanrı tarafından insana verilen bir lütuf anlamını taşırken mitostan farklı olarak belli bir düzen ve ölçüyle okunan sözdür. Epos olmadan mitos olmaz diyebileceğimiz gibi aynı zamanda epos veya epope ne kadar zenginse mitos bir o kadar güzelleşir ve etkileyici olur. Epos, ozanların söylemleriyle eski çağlardan beri insanları büyülemiştir. Şiir, destan, ezgi anlamına gelen epopenin mitos ile arasında başlangıçtan itibaren bir yakınlık vardır.

Logos ise gerçek düşünce anlamına gelirken, mitos ve epostan çok farklı olarak akılcıdır aynı zamanda doğada kanun niteliğini taşır. Mitos ve epos yan yana uyumluyken logos onlara karşı ciddi zıtlık içindedir. İnsanlığın ortak düşüncesidir. Logosla gidilen yol bilime ulaşır. Her yerde ve her şeyde vardır. Mitoloji sözcüğü mit ve logos kelimesinin birleşmesiyle oluşur. Yani mitoloji de olduğu gibi logos ya da logi herhangi bir bilim dalını belirtmek adına ek olmuştur.

Eski Yunanca'da “söz” anlamına gelen mitos, epos ve logos kelimeleri ayrı ayrı olmasına rağmen iç içe geçmiştir. Dünyayı anlamlandırmaya çalışan mitos, akıl kavramıyla yol alan logosu, akılda kalması amacıyla şiirsel ve ezgisel çizgilerle yani eposla dile getirilmektedir.

2.2 YUNAN MİTOLOJİSİ

Yunan mitolojisini ele almadan önce ilk olarak önemli olan Yunan kültürünü anlamaya çalışmaktır. Herhangi bir toplumun mitolojisi araştırılırken o toplumun yaşamını sürdürdüğü sırada nasıl değişimlerden geçtiği, tanrılara yükledikleri anlam, destanları ve kahramanları gibi unsurlar önem arz eder. Yunan kültüründeki mitleri incelediğimizde yaratılış efsanelerini görmekteyiz.

“İsa’nın doğuşundan bin yıl önce; Homeros’un devrinde bile Yunan Tapınağı (mabedi) teşekkül etmemişti. İlyada ve Odisse de Yunanlıların inandıkları tanrılar ve tanrıçalar; kendilerine hasredilen efsaneleri, an’anevi vasıfları ve karakteristik fizyonomleriyle kendilerini gösteriyorlardı. Fakat şairlerin babası sayılan Homeros tanrılarının geçmişlerinden ve nereden çıktıklarından hiç bahsetmemektedir. O sadece Zeus’un Kronos’un oğlu olduğunu, Okeanos ile karısı Thetis’in bütün tanrılarının ve varlıklarının sahibi bulunduğunu söylemektedir.

Sonraları Yunanlılar, inandıkları tanrılarının tarihlerini, onların nasıl ve nereden çıktıklarını aramaya başlamışlardır.

Milattan 8 yüzyıl önce gelen Hesiodos’un Theogony’si mitolojinin en eski kaynaklarından. Hesiodos bu eserinde tanrılarının nereden çıktıklarını, onların belli başlı maceralarını anlattığı gibi, evrenin de nasıl yaratıldığını açıklamaya çalışmaktadır. Şu halde onun eseri hem Theogonie hem de Cosmogonie (Doğum, Evren) dir. Eski Yunan halkının inançlarını derleyen Hesiodos’un şiirleri kendisinden sonra gelen bütün Yunan şair ve bilginleri tarafından itirazsız kabul edildi.” (Can, 2011, s.21)

“Mitler, insanların yaşamlarıyla öyle bağlantılıdır ki; kişilerin sezgileriyle algıladıkları gerçeklere biçim ve kalıp verirler. Antik dönem insanının meraklarını gidermek ya da onlara eğlenceli öyküler anlatmak için değil; insanların yaratılışlarına anlam vermeleri ve tanrılarını taklit ederek daha yüksek, tanrısal bir yaşantıya sahip olmaları için anlatılmalıydı. Günümüzün bilimsel kültüründe ‘tanrısal’ kavramı hafife alınmaktadır. Oysa antik dönemdeki tanrılar; tümüyle metafizik yaşamlar süren, doğaüstü ve soyut kişilikleri olan varlıklar olarak görülmezlerdi. O dönemde mitoloji, şimdiki anlamıyla teolojiyle değil insan yaşamıyla ilgiliydi. Tanrılar, insanlar ve doğa, ayrılmayacak şekilde birbirlerine bağımlıydı. Aynı yasalara bağlı oldukları ve aynı ilahi tözden yapıldıkları düşünülürdü. Tanrılar dünyasıyla, insanlar dünyası

arasında varlık bilimsel bir fark yoktu. Görsel, ilahi varlıklardan söz edildiğinde, yeryüzündeki dünyevi yaşam kastedilirdi. Tanrıların varlığı, doğadaki varlıklardan ya da insanların dünyayı farklı gözle görmelerini sağlayan duygularının varlığından ayrı tutulmazdı” (Armstrong, 2006, s. 9-10).

2.3 EVRENİN ve TANRILARIN YARATILIŞI

Yunanlıların merak ettiği öğrenmek istedikleri ilk ve en önemli şey nasıl yaratıldıkları, nereden geldikleridir. Günlük yaşantılarında evrende olan tüm doğa olaylarını incelemeye koyulmuş olanlara anlam yüklemeye başlamışlardır. Yer, gök, su, hava, toprak onlar için canlı birer varlık aynı zamanda tanrılaştırdıkları birer figür halini almıştır.

M.Ö. 7 ila 8. yüzyıllar arasında sözlü olarak ortaya çıkan Homeros tarafından yazıldığı bilinen destanların, çok daha sonra yazıya geçirildiği düşünülmektedir. Homeros’un bu destanları, mitologların büyük kısmı tarafından da Yunan Mitolojisi’nin kutsal kitabı gibi değerlendirilmektedir. Bundan dolayı, Yunanistan’da klasik çağın büyük düşünürleri tarafından da önem arz ederek, Yunan eğitim sisteminde dahi büyük yeri olduğu söylenmiştir.

“Yunan düşünce tarihinde önemli bir yere sahip olan Platon da Homeros’un Yunan eğitiminde önemli bir yeri olduğunu kabul etmekle birlikte, eğitim sistemini eleştirirken buna değinmiştir. Ona göre Homeros, Yunan dünyasındaki bütün inanışların babasıdır, bu dünyada dile gelenler onun sayesinde dile gelmiştir. Platon, eğitim sisteminin temelinde Homeros’u görüp, onu eleştirirken de çığır açmış sayılamaz. Klasik çağda eğitimin Homeros destanları üzerine kurulu olduğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Bunun yanında yalnızca Atina’da değil, bütün Yunan devletlerinde bir kutsal kitap gibi görülen Homeros destanları, her türlü bilginin özü olarak görülmüştür” (Erhat, 2008, s. 10).

“Hesiodos’a göre ilk olarak sonsuz boşluk olan Khaos vardı. Sonra bu boşluktan her şeyi kaplayan Gaia (Yer) ortaya çıktı. Bütün her şeyi, varlıkları birbirine çekerek birleştiren çoğalmayı simgeleyen Eros (Aşk) doğdu. Khaos’dan Erebus (Gece) doğdu. Erebus’la yeryüzü karanlığı Nyks (Gece) birleşerek yerin üst tabakası olan Aither ve yeryüzünün ışığı olan Hemera (Gün) meydana geldi. Aynı zamanda Gaia’da tek başına yıldızlarla kaplı Uranos’u (Gök), Pantos’u (Deniz) ve dağları doğurdu. Hesiodos, evrenin oluşumu hakkında ise şu şekilde bahseder:

Herşeyin başı Khaos'tu.

Geniş göğüslü anne Gaia vardı, bunlar ölümsüzlerin kökeniydi.

Olympos'un karlı zirvelerinde yaşarlardı.

Toprağın altındaki karanlık Tartaros'ta da yaşarlardı.

Ardından ölümsüz tanrıları en güzeli olan Eros

Eros, insanların ellerini ve ayaklarını çözdü.

İnsanların ve tanrıların

Kalplerini, akıllarını ve isteklerini alıp gitti.

Khaos'tan Erebos ve Gece doğdu.

Khaos Erebos ile sevişmişti.

Sonra toprak kendine eşit olanı yarattı.

Her yeri saran yıldızlı gökyüzü çıktı ortaya.

Daha sonra mutlu tanrıların

Yuvaları olan yüksek dağlar yaratıldı.

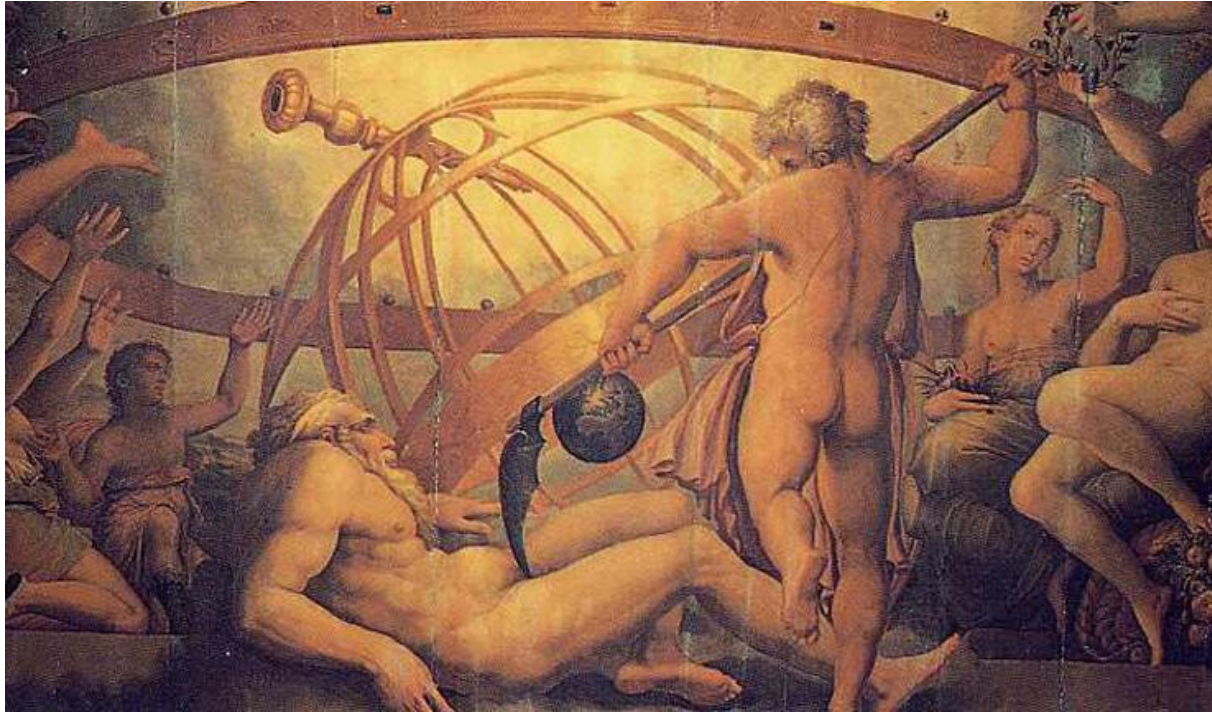
Sonra da tanrıçaların yaşadıkları dağlar oldu” (Hesiodos, 2012, s.62-63).

Evren yavaş yavaş meydana gelmeye başlarken yaşanacak hale getirebilmek için Gaia kendi öz oğlu Uranos'la birlikte olarak Titanları doğurmuştur. Altısı dişi olmakla birlikte altısı erkektir. Erkek olanları; Okeanos, Koios, Hyperion, Lapetos, Krios ve Kranos olmakla beraber Titanides denilen dişi Titanlar ise; Theia, Rheia, Themis, Phoibe, Mnemosyne ve Tethys adlarını taşımaktadır. Daha sonra da Uranos ve Gaia Kyklops'ları doğurmuşlardır. Kyklops'ları Tanrılardan ayıran özellikleri alınlarının ortasında tek gözleri olmasıdır.

Bunların yanı sıra kendilerine Hekatonehires ya da Centimanes denilen devler meydana gelmiştir. İlginç olan şudur ki; Uranos çocuklarından korkup ürkmüş, doğdukça onları ya yutar

hale gelmiş ya da derinliklere atarak hapsedmiştir. Gaia bu duruma daha fazla dayanamayarak Uranos'tan öc almaya karar vermiştir. Çocuklarını da durumdan haberdar ederek kendine bir tırpan yapıp kocasına tuzak kurmayı planlamıştır. Sonuncu çocuğu olan cesur Kronos annesine yardım etmeyi kabul etmiştir. Derin uykuya dalan babası Uranos'u bir çırpıda biçivermiş, kanlı parçalarını da denize atmıştır. Bu kan damlaları beraberinde Erinyes (Hiddet)'leri, Greants (Dev)'leri ve Meliades perilerini meydana getirmiştir. Denize fırlatılan et parçalarından ise beyaz köpükler oluşarak güzel ve bakire bir tanrıça olan Aphrodite doğmuştur.

Uranos yönetimi sona erdikten sonra Kronos egemenliği devralmıştır. Kardeşleri olan Titanları hapsedildikleri yerden kurtarmış ve yaratılış durmadan devam etmiştir.

Şekil 2.1 Giorgio Vasari, The Mutilation of Uranus by Saturn

Resimde görüldüğü üzere Giorgio Vasari'nin işlemiş olduğu tabloda, Kronos'un elinde annesinin çakmak taşından yapmış olduğu sanılan orak ile babası Uranos'un hayalarına vurarak onu hadım etme anından az önceki görüntüsü sunulmaktadır.

“Khaos ile Erebos'un kızı olan Nyks Moros (Baht)u, Siyah Kere (Moire)yi, Thanatos (Ölüm)ü, Hypnos (Uyku ve Düş)leri doğurdu. Sonra Momos (Alay), Oizys'i (Acı şikayet); Okean'ın arkasında altın elmaları bekleyen Hesperides'leri; doğumdan ölüme kadar, iyi ve kötü

ömrümüzün ipliğini eğiren Parkae'leri, Moir'ları: Klotho, Lakheisis, Atropos'ı dünyaya getirdi. Daha sonra fanilere dehşet veren Nemesis (Öc, Hile, Kızgınlık), Eris (Nifak) doğdular. Nifak'tan da Pronos (Izdırap), Algos (Fenalık), Loimos (Açlık), Apathe (Hile), Savaşlar, Adam öldürme, Şüphe, Zulüm, Ant doğdu. Dikkat edilirse kolayca anlaşılır ki bunlar insanın ömrüne bağlı olan bütün duyguların birer sembolüdür.

Deniz (Pontos); Toprak (Gaia) ile evlenerek; "doğruyu sever hakikatli" Nereus, "kocaman" Thaumas; "cesur" Phorkys, "güzel yanaklı" Keto, "çelik yürekli Euryebie'nin doğmasına sebep oldu.

Nereus ile Okeanos'un kızı Doris'den Nereides'ler denilen elli kız doğdu, Thaumas ile Elektra'dan İris; güzel saçlı Harpyi'ler doğdu. Phorkys ile Kete'den "İğrenç İhtiyarlık" (Geras) dünyaya beyaz saç ile gelen Okean'un ötesinde Hesperides'ler ülkesinde yaşayan Graiai'ler doğdu. Sıra Titan'lara gelmişti. Bir kısmı kendi hemşireleriyle, bir kısmı peri kızlarıyla evlenerek döl bırakıyorlardı.

Okeanos ile Thetis'den bin erkek çocuk, ırmaklar; üç bin kız, su perileri; sonra akıl ve hikmet tanrıçası Metis, servet (Tykhe), cehennem ırmağı Styks doğdu.

Hyperion ile Theia'dan Güneş (Helios), Ay (Selene), Şafak (Eos) doğdular. Khaeos ile Phebe'den Leto, Asteria dünyaya geldiler. Krios ile Eurbia'dan Astreos, Pallas, Perseus doğdu. İapetos ile Okeanide, Klymene'den bazılarına göre Asie'den Atlas, Menoetios, Epimetheus, Prometheus doğdular. Sonradan Kronos kendi kız kardeşi Rhea ile evlendi" (Can, 2011, s.23-24).

Kronos ile Rhea'nın evlenmesiyle Hestia, Demeter, Hera adında üç kız, Hades, Poseidon, Zeus adında da üç oğulları olmuştur. Kronos babasına yaptıklarını unutamadığı gibi çocuklarının da kendisine aynı kötülüğü yapmasından korkup, doğan çocuklarını yutmuştur. Rhea içlerinde Zeus'u kurtarabilmiş onu "İda" dağında bir mağarada saklayabilmiştir. Rhea kocası Kronos'u kandırabilmek için taşı sarıp, çocuğu yerine onu yutmasını sağlamıştır. Mağarada saklanarak büyüyen Zeus olgunlaştığında saklandığı yerden çıkarak babası Kronos'un yuttuğu tanrıları kusturmuş, onu yerin dibine göndermiştir.

Şekil 2.2 Peter Paul Rubens, Çocuğunu Yiyen Kronos

Kronos'un çocuğunu yeme anını gösteren Rubens'in resminde, gücünü kaybetmek istemeyen babanın vahşi yüz ifadesi gözlemlenirken, kucağındaki küçük ve çaresiz olan çocuğun babasına karşı koyamadığı görülmektedir.

Şekil 2.3 Francisco de Goya, Saturn Devouring His Son

Aynı sahne; psikolojik bir buhran içinde olan hayatı boyunca zorluklar, savaşlar, ölümler görmüş Goya tarafından da işlenmiştir. Ayrıca ölümcül iki tane hastalığa yakalanarak işitme duyusunu da kaybetmiş bir sanatçı olarak derinden yaşadığı duygularının dışavurumu eserlerinde

görülmektedir. Yaşamının son döneminde içinde bulunduğu bu kötü olaylar etkisinde “Kara Resimler” diye anılan on dört resimlik bir seri ortaya koymuştur. Bu serinin en önemli parçalarından biri hiç şüphesiz “Çocuklarını Yiyen Satürn” eseridir. Gözünü kan bürümüş şekilde görülerek çocuğunun kafasını ve kolunun birini yemiş olan Kronos’un yüzündeki ifade şok edici bir biçimdedir.

Zeus; Olympos’da karısı Hera, çocukları ve diğer tanrılarla yaşam sürdürmeye başlamıştır. Daha sonra ikiye ayrılmış bir tarafı Zeus’u diğer tarafı Kronos’u tutan Titanlarla savaşı on yıl sürmüştür. Egemenliğini kanıtlayabilmek için her yola başvuran Zeus, Titanları yenmeyi başarmıştır. Bunun sonucunda da evrenin tek egemeni olmayı başarmış ve kardeşleriyle arasında yetki bölümü yapmıştır. Olympos ortak bir yer sayılırken kendisi Gök’ü almış, kardeşlerinden Poseidon’a Deniz’i, Hades’e ise yeraltı dünyasını vermiştir.

3. TİTANLAR VE ON İKİ BÜYÜK OLYMPOSLULAR

3.1 TİTANLAR

Son derece güçlü ve iri olan Titanlar yüzyıllar boyu evreni ellerinde tutmayı başarmışlardır. Mitologyada hepsi önemli derecede olmayan, sayıları az olan Titanlar, Yaşlı Tanrılar olarak bilinmektedir. Latince adı “Saturnus” olarak bilinen Kranos, en önemli olanıdır. Zeus Kronos'u tahttan indirinceye kadar Titanları yönetmiş, daha sonra ise İtalya'da altın çağı başlatarak barış ve mutluluk dönemi, o başta kaldığı sürece devam etmiştir.

Önemli sayılabilecek diğer Yaşlı Tanrılar bir diğer adıyla Titanlar şunlardır; dünyayı kuşattığı varsayılan, ırmak anlamında olan Okeanos, onun karısı olan Tethys, güneş, ay ve şafağın babası olan Hyperion, kelime karşılığı adalet olan Themis, dünyayı taşıyan Atlas ve kurtarıcı olarak bilinen Prometheus ve babası İapetos. Bu titanlar Zeus'un başa geçmesiyle kendilerine önemsiz sayılabilecek yerler verilmiştir.

Titanların yerini daha sonra güçlü tanrılar olarak bilinen On İki Büyük Olymposlular almıştır. Yaşadıkları yerin adı “Olympos” olduğundan kendilerine bu isim verilmiştir. “*Olympos kaynaklarda yüksek bir tepe, yamaç gibi betimlemeleriyle öne çıkmaktadır. İlk yunan şiiri olan İliada'da Zeus Olympos'tan "en yüce tepe" olarak bahsetmiştir. Diğer bir deyişe göre Zeus yeryüzünü ve denizleri Olympos'a asabileceğini betimlediği için buradan da bir dağ veya tepe olmadığı anlamı çıkartılır*” (Hamilton, 2019, s.12). Yeraltı tanrısı Hades, deniz tanrısı Poseidon ve gökyüzü tanrısı Zeus Olympos'ta oturarak, birlikte büyük bir aile meydana getirirler.

3.2 ON İKİ BÜYÜK OLYMPOSLULAR

Zeus (Lat. Jüpiter): İnsanların babası, tanrılarının tanrısı, büyüğüdür. Zeus, Titanların bazılarından yardım alarak tanrılarının Titanlarla olan savaşını kazanmasını sağlayarak yıldırımın ve gökyüzünün egemeni olmuştur.

"Göklerde gürleyen", "bulutları devşiren", "şimşek savuran" gibi sıfatlarla anılan Zeus'un simgeleri kartal ve yıldırımdır. Yeryüzündeki tüm krallar yaptıkları eylemleri onun egemenliği altında yaparak, tanrılarda insanlar gibi onun buyruğu altında ilerlemektedir.

Zeus'un sözcük anlamı; ilkel insanın göğün parlaklığını ve aydınlığını dile geçirme biçimi olarak görülmektedir. Gök ile alakalı tüm olayları gerçekleştirebilen Zeus, göğün babasıdır.

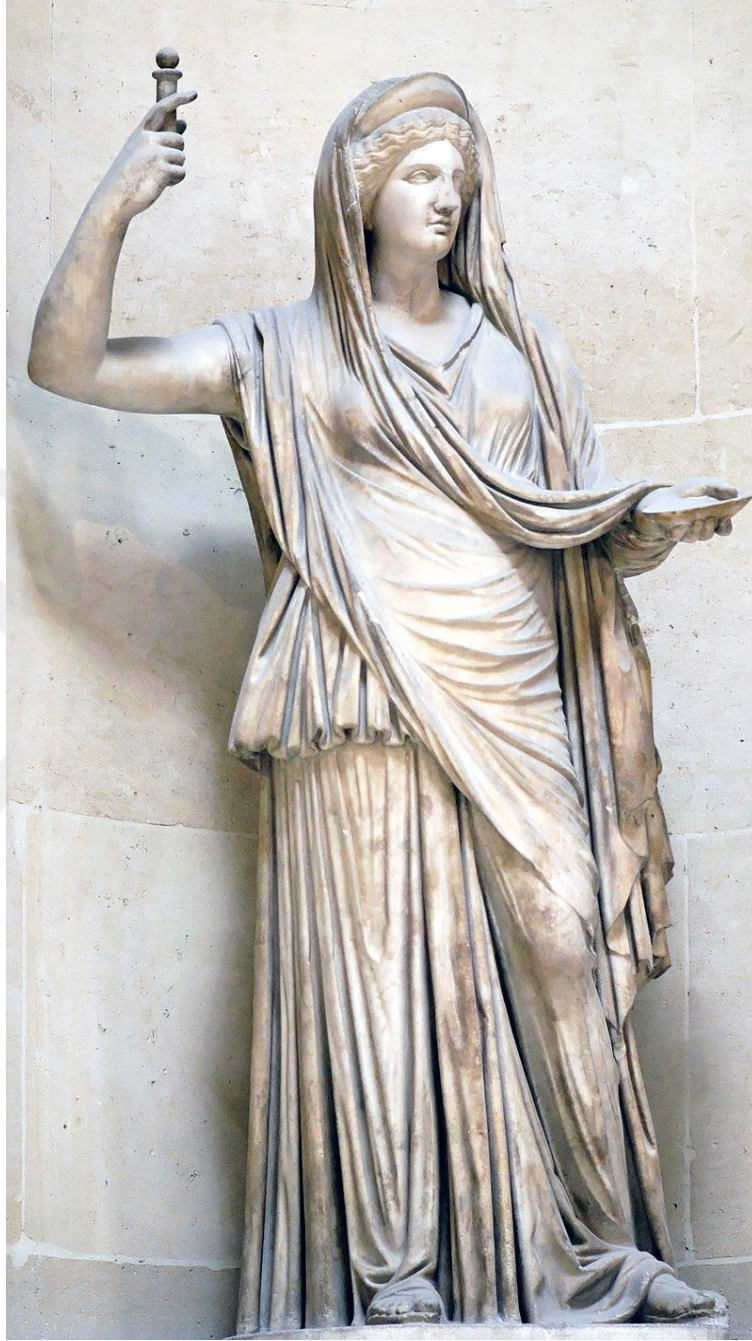
Kadınlara düşkünlüğü ile bilinen Zeus, birçok kez sevgilileriyle karısı Hera'yı kıskaklık krizine sokmuş, çapkınlığı ile de yunan mitolojisine nam salmış bir tanrıdır.

Şekil 3.1 Yıldırım Atan Zeus, vazo resmi.

Yukarıda verilen vazo resmi örneğinde Zeus, onun simgeleri olan elindeki yıldırım ve kartalı ile tasvir edilmiştir.

Hera (Lat. Iuno): Hera, Zeus'un karısı aynı zamanda kız kardeşidir. "İnek gözlü, "ak kollu" ya da "altın tahtlı" diye nitelendirilir. Zeus, Hera'yı bir kuş kılığına girip kandırarak ona sahip oluncaya dek Hera, Zeus ile birlikte olmak istememiştir. Zeus'un onca ilişkisine rağmen onunla resmi olarak evlenmeyi başaran tek kadındır. Dolgun vücutlu, ciddi, düşünceli hatlarını belli etmeyen bir giysi içinde genç kadın olarak tasvir edilir. Tavus kuşu ve nar simgeleriyle, üzerinde guguk kuşlu asayı taşır.

Şekil 3.2 Campana Hera'sı

Poseidon (Lat. Neptunus): Deniz tanrısı olan Poseidon, aynı zamanda Zeus'un kardeşidir. Denizin efendisi, mutlak hakimidir. Kronos ve Rheia' nın oğlu olarak bilinen Poseidon, Zeus ile annesinin babası Kronos'u kusturmasıyla yeniden doğarak denizlerin hakimi olmuştur. Amphitrite ile evlenmiştir. Zeus ile boy ölçüşecek kadar güçlü bir tanrı olan Poseidon elinde tuttuğu üçlü yaba ile hem denizleri hemde toprakları inletir.

Şekil 3.3 Poseidon arabasıyla, mozaik, Ostia.

Yukarıda verilen mozaik örneğinde Poseidon, denizin üstünde atlı arabası, elinde mızrak ve güçlü gözüken vücut yapısıyla tasvir edilmiştir.

Hades (Lat. Pluton): Zeus'un kardeşlerinden olan Hades'e yeraltının hakimiyeti verilmiştir. Kendisini görünmez kılan başlığı vardır. Ondan başka bu başlığı kullanan tanrılar ise Athena, Hermes, Perseus ve Herakles'tir. Acımak nedir bilmeyen ancak doğrucu ve adaletli, korkunç ama kötü olmayan bir tanrıdır. Karısı Persephone'yi kaçırarak onu yeraltının kraliçesi yapmıştır.

Şekil 3.4 Gian Lorenzo Bernini, Proserpia'nın Kaçırılışı.

Athena (Lat. Minerva): Zeus, Athena'yı bir diğ er adıyla Pallas'ı kendi doğurmuştur. Gaia ile Uranos Zeus'a Metis'den doğacak olan çocuğun onu tahttan indireceğini bildirmiş, bu nedenden dolayı da Zeus onu yutmuştur. Daha sonra alnını yararak içinden büyümüş bir şekilde Athena doğmuştur. En sevdiği çocuğu olarak bilinen Athena'ya Zeus, aynı zamanda çok güvenirdi. Athena savaş tanrısı olarak bilinmektedir. Simgeleri zeytin ağacı ve baykuştur. Güzelliğine düşkün bir tanrı olan Athena, genellikle kafasında miğferi, göğsünde zırhı, elinde mızrağı ile savaşa hazır bir şekilde tasvir edilmektedir.

şekil 3.5 Athena, Roma Dönemi Kopyası.

Verilen örnekte görüldüğü gibi Athena, kafasında miğferi ve göğsünde bulunan zırhı ile gösterilmektedir.

Hestia (Lat. Vesta): Zeus'un kız kardeşidir. Topluluğu, aileyi, ocağı temsil eder. Yuvanın koruyucusudur. Evlenmeyi tercih etmeyen tanrıça; sakin, ciddi tavırlı, genç bir kadın olarak tasvir edilmektedir.

Hephaistos (Lat. Vulcanus): Zeus ile Hera'nın oğlu olduğu bilinen ateş tanrısıdır. Efsaneye göre ise Athena'yı tek başına doğuran Zeus'a inat Hera, Hephaistos'u kendi kendine doğurduğu söylenir. Kusursuz tanrıların içinde total olduğu bilinen ateş tanrısı, Hera'nın kendisini beğenmeyip gökten fırlattığı ya da babası Zeus'un, annesinin tarafını tutması nedeniyle onu gökten aşağı atması sonucu total olduğu söylenmektedir.

Çirkin ve total olmasına karşın üç güzel tanrıçanın kocası olmuştur. İliada'ya göre üç Kharit'lerden biri, Odysseia'ya göre Aphrodite ve Hesiodos'a göre ise genç Aglaie ile evli olduğu bilinir. Sevilen ve iyi yürekli bir tanrı olan Hephaistos, Athena ile önemli bir saygınlığa sahiptir. El sanatlarını, dokumacılığı, demircileri sevip korumaktadırlar.

Ares (Lat. Mars): Zeus ve Hera'nın oğlu, savaş tanrısıdır. Athena gibi aklın yönettiği savaşlar gibi değil daha çok kıyım, körü körüne olan savaşları simgeler. Zeus'un nefret ettiği oğlu, tanrılar tarafından da pek sevilmemiştir. Bu kadar kana susamış tanrı olmasına karşın aynı zamanda bir o kadar da korkaktır. Savaş alanlarını terk eder, tek başına gezmekten çekinerek yanında yardımcıları olan kız kardeşi Eris (Kavga), oğulları Deimos (Bozgun) ve Phobos (Korku), yıkım tanrıçası Enyo ile birlikte hareket eder.

Kocasını çirkin ve total Hephaistos olan Aphrodite, onu Ares ile aldatmıştır. Ares tepeden tırnağa silahlı olarak tasvir edilir. Kuşu olarak akbaba, hayvanını ise köpek temsil eder.

Apollon (Lat. Apollo): Zeus ile Leto'nun oğludur. Olympos'ta tanrıları lir çalarak eğlendiren, gümüş yayın efendisi, Işık tanrısıdır. Hastaları iyileştirmesi özelliği ile ön plana çıkmış bu tanrı, insanlar ve tanrılar arasında bağ, ilgi kurmasıyla bilinmektedir.

Genellikle çıplak tasvir edilen Apollon idealize edilmiş genç erkek güzelini temsil etmektedir. Güçlü, aynı zamanda da zarif vücudu, geniş göğüslü, uzun saçlı, sakalsız yüzü ile tasvir edilmektedir. Yunus ile karga onun için kutsal hayvan olurken, ağacı defnedir.

Şekil 3.6 Belvedere Apollonu, İ.Ö. IV. yy'da Leokhares'in yaptığı eserin kopyası.

Artemis (Lat. Diana): Zeus ile Leto'nun kızlarıdır. Apollon'un ise ikiz kardeşidir. Apollon nasıl güneş ile bir tuluyorsa Artemis'te ay ile bir tutulur. Bu sayede ay anlamına gelen “Phoibe” ve “Selene” adlarını almıştır. Erkeklerin ani ve acısız ölümleri Apollon'un, kadınların ise Artemis sayesinde olduğu bilinir. Kadın olmasına rağmen çok iyi bir avcıdır. Tanrılar içinde "Başavcı" olarak nitelendirilir.

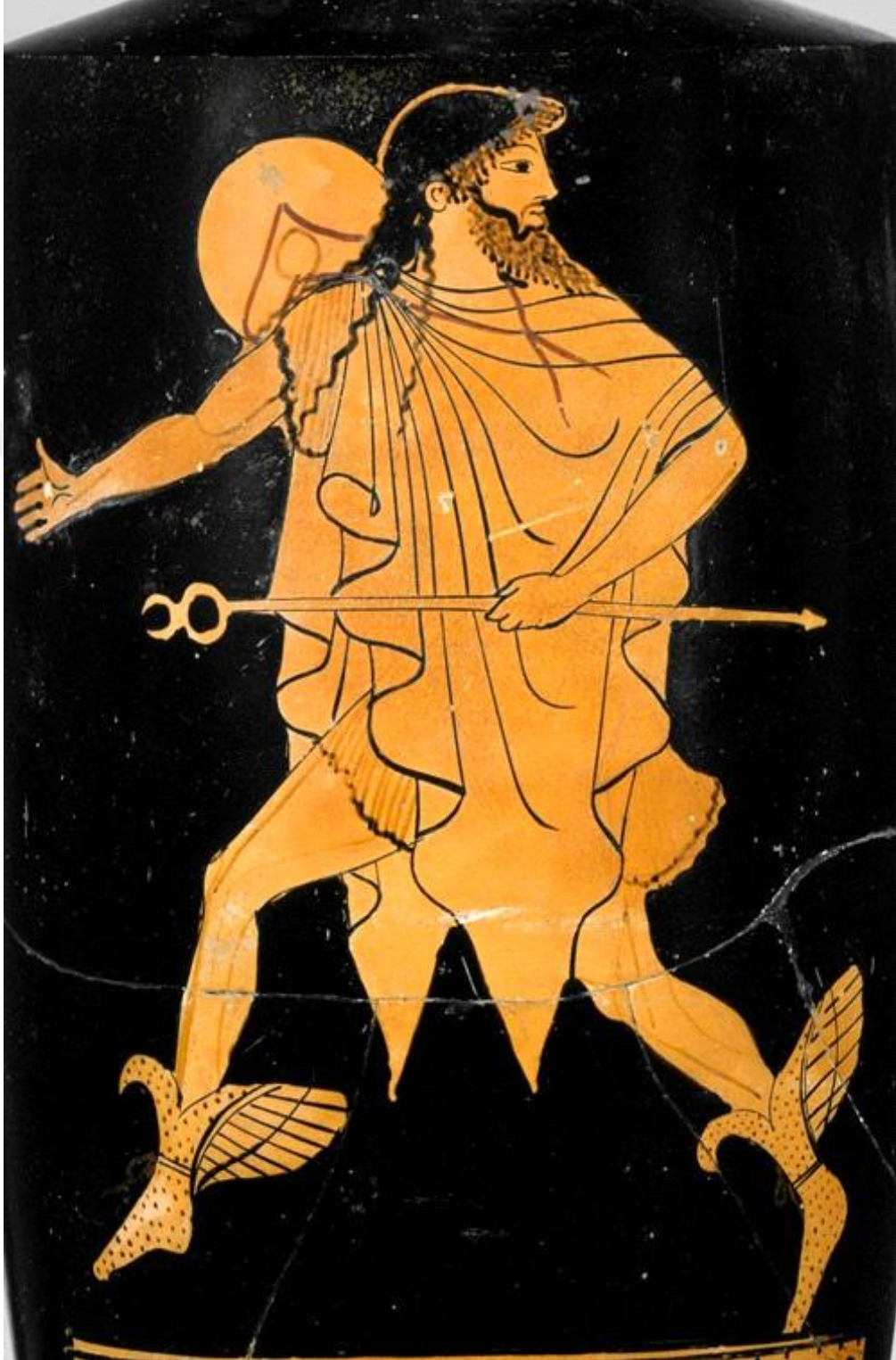
Efesli Artemis dışında genelde genç, çevik, narin bir kız olarak geyik eşliğinde tasvir edilir. Anadolu ana tanrıçasının betimlendiği bereket tanrıçası olarak bilinen Efesli Artemis ise başında tacı, gövdesi birçok figür ile donatılmış, göğsü ise dizi dizi dolgun memelerle kaplı görülmektedir.

Şekil 3.7 Efes Artemisi, Roma Dönemi.

Hermes (Lat. Mercurius): Babası Zeus, annesi ise Atlas'ın kızı Maia'dır. Tez canlı olarak bilinir. Zeus'un habercisidir. Daha doğar doğmaz büyük birinden farkı olmadığını zeki ve kurnaz oluşuyla göstermiştir. Hırsızlık ustası olarak bilinen Hermes daha yeni doğduğunda Apollon'un sürülerini çalmayı başarmıştır.

Hermes ilk nitelendirildiğinde çobanların, hayvanların bereketliliğinin tanrısıdır. Destanlarda da görüleceği gibi değişik görevlere göre tasvir edilmiştir. Arkaik dönemdeki tasvirlerde, kafasında Hades'in onu görünmez kılan şapkası, sakallı, ayağında kanatlı çizmeleri, elinde iki yılan sarılı bir asa ile görülmektedir. Klasik döneme baktığımızda ise kıvrak vücutlu, tıfıl bir delikanlıdır.

Şekil 3.8 Hermes (Mercurius), vaso resmi.

Yukarıda vazo resminde bulunan Hermes, sakallı genç bir erkek olarak, başında onu görünmez kılan şapkası, ayağında kanatlı çizmeleri ile gösterilmiştir.

Aphrodite (Lat. Venus): Aşk ve güzellik tanrıçası olarak bilinen Aphrodite, Homeros'a göre Zeus ile Dione'nin kızlarıdır. Ancak Hesiodos' a göre ise bu tanrıça denizin köpüklerinden meydana gelmiştir. Aphrodite'nin doğumu Kythera yakınlarında olmuş, daha sonra Kypros (Kıbrıs) yakınlarına gelmiştir. Şairler onu işveli, cilveli, göz alıcı güzellikte olan tanrıça olarak betimler. Ancak daha sonraki şiirlerde şairler Aphrodite'yi, erkekler üzerinde yıkıcı bir güç, kinci, kötü bir tanrıça olarak betimler.

Daha sonra Ares ile aldattığı kocası olan topal ve çirkin tanrı Hephaistos, onları tuzağa düşürerek yakalamış ve diğer tanrılarında bunu öğrenmesini sağlamıştır. Kuşlardan kumru, serçe, güvercin, ağaçlardan gül ve mersin tanrıçaya adanmıştır.

Şekil 3.9 Sandro Botticelli, Aprodite'in (Venüs) doğuşu.

4. DAPHNE VE APOLLON

4.1 PHOIBOS (APOLLON)

Apollo'nun Doğuşu: Kendisini güneş ile gösteren gün ışığının parlak tanrısı olan Apollon'nun, annesi; Keos ile Phoebe'nin Leto isimli güzel kızı, babası ise onun gönlünü çalan Zeus'tur. Apollon'nun doğumu birçok kaynakta efsanevi şekilde tasvir edilmektedir. Kocasının onu aldatarak başka birinden çocuğu olmasını kaldıramayan Hera, Leto'ya karşı elinden geleni ardına koymamıştır.

Apollon'un asıl doğduğu yer Anadolu kıyıları olan Lykia ve oranın kenti olan Patara'dır. Apollon'un doğumu “Delos” efsanesine de konu olmuştur. Şöyle ki; Zeus tarafından aldatılmış kısa bir tanrıçanın hışmına uğrayan Leto, Apollon'u doğurabilmek için sığınabileceği bir yer bulmaya çalışır. Hera yer tanrıçası olan Demeter'e Leto için hiç bir yer vermemesini tembihlemiştir. Delos adında denizin ortasına bağlanmış toprağı elverişsiz kısır bir ada, yorgunluktan bitkin düşmüş Leto'ya kucak açmıştır.

Delos adacığı ise böylesi güçlü bir tanrıya ev sahipliği yaptığı için korkar. Doğum şöyle anlatılır:

“(Leto) İki koluyla Fenike ağacına sarılarak

dayadı çimenlere dizlerini,

ve çocuk gün ışığına çıkıverdi,

Sevinç çılgınlıkları kopardı tanrıçalar hep bir ağızdan.

İşte o zaman, ey Phoibos, yıkadı seni tanrıçalar

kutsal elleriyle arı, duru bir suda,

yepyeni bir kundağa sardılar,

incecik, kar gibi ak bir kundağa,

sonra başına altın şeritler doladılar,

anası emzirmede altın kılıçlı Apollon' u,

Themis tanrıça nektar sundu ona

ve bal gibi ambrosia sundu ölümsüz elleriyle.

Dile gelmez bir sevinç kapladı yüreğini Leto'nun.

Çiçekler içindeydi şimdi, çiçekler içinde Delos,

tıpkı ormanlarla kaplı bir dağ doruğu gibi.

Ey uzağı vuran Apollon, ey gümüş yaylı,

kimi vakit çıkarsın kayalı Kynthos'un doruğuna,

adalarda dolaşırsın, insanlar arasında kimi vakit,

sensin efendisi Lykia'nın, sevimli Maionia' nın efendisi

Miletos senindi, kıyıdaki o büyümlü şehir senin malın,

nice tapınakların oldu senin, nice kutsal koruların oldu;

yüce dağ başları senin oldu, ovalara bakan dağ başları,

senin oldu denize dökülen nice ırmaklar;

ama gönlünü sevindiren yer, ey tanrı, Delos'tu asıl” (Erhat, 1996, s. 47-48).

Işık tanrısı Apollon'un doğmasıyla toprağı kayalık, kurak olan Delos adasında çiçekler açmaya başlamıştır.

Adı, Ek Adları ve Anlamları: Nereden geldiğı açıklanamasa da “Apollon” isminin Yunanca olmadığı bilinmektedir. Yunanlılarında anlam veremediğinden ötürü ona ek olarak Phoibos demeyi tercih etmişlerdir. Phoibos'un kelime anlamı ise açık olarak, parlak demektir.

Tanrının adı İlyada'da “Apollon” ya da “Phoibos Apollon” diye geçer. Bu eklenen sıfat, gümüş yaylı okçu, hedefi vuran anlamlarını taşımaktadır. Bir diğerk şekilde de kendisi “Lykgenes” yani “Lykialı” olarak çevirdiğimiz, Lykia bölgesinde doğmasıyla ilişkilendirilen adı ile bilinir.

Apollon'un Sevdığı Aletler: Kurak toprakları yeşerterek canlı cansız tüm varlıklara hayat veren Işık tanrısı Apollon, aynı zamanda insan ruhuna iyi gelen yani insanın içindeki güzel ruhani duyguları öne çıkartabilen sanatın da tanrısıdır. Çevresindekilerinin ruhlarına iyi gelen, ışıltısının sebebi olan yay, lir ve gitar onunla bütünleşmiştir. Apollon, günün güzel saatlerinde aletleri eline aldığı anda herşey ahenkle dans eder, canlı cansız tüm varlıklar neşeyle ışık saçar. Diğer yandan ‘hatıranın kızları’ Musalar da onun ilham perileri ve yakın arkadaşlarıdır.

Şekil 4.1 Lyra Çalan Apollon.

Apollon'un Yetileri: “*Phoibos* takma adıyla bilinen Apollon, Işık ve Güneş Tanrısı olarak Yunanistan’da saygı görmüştür. Okçuluğuyla ünlü tanrı, aynı zamanda hekimlik yeteneklerine de

sahiptir. İlyada'nın başında Troya'yı kuşatan Akha ordusunu saran salgının sebebi Apollon'dur" (Erhat ve Kadir, 2008, s. 45).

"Apollon'un kahin, şifa dağıtıcı özelliğinin olması ona tapınmaya başlayan Yunanlılar ve Olymposlular için de önemli bir yer edinmesiyle ilişkilidir. Ulu Tanrıça'nın tapınağında kahinlik görevini üstlenen fare ise Apollon'a verilen sembollerden bir diğeridir. Tanrıya verilmiş ilk ünvanlardan biri olan Apollon Smintheus (Fare-Apollon) sıfatı, onun Yunan mitolojisine kabulünde yardımcı olmuştur. Çünkü fare, hastalık ve şifa ile ilişkilendirilen bir hayvandır. Helenler bu sebeplerden ötürü, Apollon'a hem kâhin olarak hem de şifa dağıtan bir tanrı olarak ibadet etmeye başlamışlardır. Homeros, İlyada'da önemli bir konum atfettiği tanrının Lykia'da doğduğunu söylerken, adını da Lykogenes olarak açıklamaktadır. Apollon'un çocukluğuna dair anlatılanlara göre, henüz yedi aylık bir bebekken tanrıları özgü biçimde hızla büyümüştür. Tanrıların içeceği "ambrosia" içirilerek ölümsüzlüğe eriştirilir ve hemen Hephaistos'un kendisi için yaptığı ok ve yayı kuşanır. Daha sonraları güzel sanatların dışında felsefe, astronomi, matematik, tıp ve fizik gibi bilim dalları da Apollon'un kontrolü altına girmiştir. O da tıpkı tanrıça Athena gibi, barbarlığa karşı hoşgörüyü savunmuş ve Ares'e karşı tutum sergilemiştir. Ayrıca lirindeki yedi tel, Yunan alfabesindeki yedi sesli harfle ilişkilendirilmiş ve harfe mistik bir anlam verilerek tedavi amaçlı müzik için kullanılmıştır. En sonunda ise Güneş mefhumu olan Mısırlı çocuk tanrı Horus ile özdeşleştirildiğinden, Güneş adıyla ibadet edilen bir tanrıya dönüşmüştür. Bununla birlikte kız kardeşi Artemis de Ay ile ilişkilendirilmiştir. Bereketin ve tarımın tanrıçası Artemis' in de Apollon gibi şifa dağıtma ve hastalık yayma gibi özellikleri bulunmaktadır. "Gümüş yaylı bakire" sıfatıyla anılan tanrıça, avcılığıyla ünlüdür. Aynı zamanda küçük çocukların ve yavru hayvanların da koruyuculuğunu üstlenmiştir" (Graves, 2012, s. 65-105). Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere, iki kardeş Apollon ve Artemis, aynı köklere ve çok benzer özelliklere sahiptir. Adeta cinsiyetleri farklı olarak betimlenmiş aynı tanrısal gücü simgeler görünmektedirler.

Apollon'un Konu Edildiği Bazı Mitler

Hyakinthos Adındaki Güzel Delikanlının Sümbül Oluşu

Güneş'in varoluşu, etrafındakilere hayat veriyor olsa da bir taraftan da nasıl yok edici bir etkiye sahip oluşunu göstermek amacıyla şairler, Apollon hakkında bir çok efsane uydurmuşlardır. Bunlardan bir tanesi de Hyakinthos mitidir.

Hyakinthos, kral Amyklos'un oğludur. Apollon, çok yakışıklı ve güzel bir oğlan olan Hyakinthos'a hayrandır. Onunla kırlarda vakit geçirirler, disk atmakla meşgul olurlar. Kralın oğluna anı hayranlığı besleyen, gemicilerin en çok sevdiği rüzgar olan Zephiros da aşık olur ve Apollon ile bu denli vakit geçirmelerine çok sinirlenir. Yine bir gün kırdaki vakit geçirmekte olan Hyakinthos ile Apollon'u gören Zephiros, Apollon'un fırlatmış olduğu diskin yönünü rüzgarıyla değiştirerek Hyakinthos'a sert bir şekilde isabet etmesini sağlamıştır. Ağzından burnundan kan gelen delikanlıya Apollon ne ilaç veriyse de bir türlü tesir etmemiş, Hyakinthos oracıkta can vermiştir. *“Kederden ne yapacağını bilemeyen, yaz mevsiminin kızgın tanrısı şöyle bağırdı:*

Ey sevgili çocuk, ölüyorsun senin taze ve güzel gençliğini ben kendi elimle yıktım, yok ettim. Mademki ben seninle beraber mezara, yeraltına gelemiyorum, mademki benim yerim göklerdir, istiyorum ki seni kendim gibi bir ölmez yapayım, istiyorum ki seni neşeli ve kudretli olduğum zamanlarda görebiliyim, ışıklarım ile seni okşayayım, koklayayım. Onun için seni çiçek yapacağım. Sen yaşayacaksın. Ben dünyaya yaklaştığım ve ilkbahar, soğuk kış günlerini bozguna uğrattığı zaman sen topraktan baş kaldıracak, çiçekleneceksin” (Can, 2011, s.77). Apollon'un bu sözlerinin bitiminde ise genç delikanlının yere dökülen kanından orada sümbül çıkıvermiştir.

Phaeton Miti

Apollon'un, Okeanos'un kızı olan Klymene'den Phaeton adında bir oğlu bulunmaktadır. Hiç söz dinlemeyen ve şımarık olan Phaeton, babasının Apollon olmadığını düşünen Epopeus'u inandıramadığı için ağlayarak annesinden yardım istemiştir. Annesi Klymene oğlunu, isteği üzerine Apollon'un sarayına göndermiştir. Derdini babası Apollon'a anlatır anlatmaz, Apollon ona bunu ispat edebilmek için ondan ne isterse yapabileceğini söylemiş ve bunun için çok büyük yemin etmiştir. Bunun üstüne Phaeton, babasından bir günlüğüne dünyayı kendisi aydınlatmak, güneşin şarını tek başına kullanmak istediğini söylemiştir. Apollon, tecrübesiz olduğundan

dolayı bunun çok tehlikeli olacağını anlatmaya çalışsa da, şımarık söz geçmeyen oğluna yemin ettiği için boyun eğmek zorunda kalmıştır. Şar hareket eder etmez kenidisini çok büyük bir aydınlığın içine doğru sürüklenirken bulan Pheaton, tecrübesizliğini şarı süren atlar bile farkedince huysuzlanıp şahlanarak çok alçaklara ya da çok yukarılara yol almışlardır. Ormanları yakıp kavuran, nehirleri kurutan atlar, Phaeton'un elinden kurtulmuş bir oraya bir buraya sürüklenmişlerdir. Daha sonra “yer” Zeus'tan yardım etmesini isteyince Zeus, fırlattığı yıldırımıyla Phaetos'u nehre atmıştır. Hemşire olan Heliadesler Phaeton için o kadar çok aralıksız ağlamışlar ki döktükleri gözyaşları “amber” taneleri olarak etraftan hiçbir zaman kaybolmadan durmuşlardır.

Heliotrope (Gün Çiçeği) Miti

Uzun boylu narin bir kız olan Klytie, Okeanos'un kızıdır. Apollon, dere kenarında gördüğü bu kıza hemen aşık olur. Klytie'de, yakışıklı tanrıya aşık olmuş ve onu çok sevmiştir. Ancak Apollon çok hızlı şekilde bu aşktan sıkılıvermiş, rivayetlere göre kızın bu denli sevgisinden bıktığı söylenmiştir. Ne kadar çok sızlandıysa da aşkına hiçbir karşılık bulamayan Klytie, dayanamayarak ölmüştür. Daha sonra kendi gibi mezara giren ve gün ışığından mahrum olan Heliotrope (gün çiçeği) ne dönüşmüştür. Gün çiçeği hala sevgisine karşılık bulamamış olacak ki güneş neredeyse oraya yüzünü çevirir ve boynu büküktür.

Kral Midas'ın Kulaklarının Uzaması

Athena'nın icat etmiş olduğu, ancak çalarken kendini çirkinleştirdiği için fırlatıp attığı flütü bulan Marsyas adındaki Satiros, flütü çalmaya başlar. Bir tanrının elinden çıkan alet olduğu için kendisinin aleti güzel çalabildiğini düşünüp Apollon'a kafa tutmaya kalkmıştır. Apollon, kendisiyle yarışmak isteyen Marsyas'ın, kazananın kaybedene istediğini yapabileceğini kabul etmesi üzerine müsabakayı kabul etmiştir.

Şekil 4.2 Apollon ve Marsyas Arasındaki Yarışma, bir Roma lahdindeki kabartma.

Phrygia kralı Midas bu yarışmanın hakemi olmuştur. Marsyas flütünü güzel bir şekilde çalarken, Apollon ise gitarıyla her tarafı inletmiştir. Dinleyenlerin, ikisinin güzel çalması sebebi ile kafası karışmıştır. Daha sonra Apollon eline lirini alıp çalmış, dinleyenleri mest etmiştir. Marsyas ise Apollon ile boy ölçüşemeyeceğini anlayıp geri çekilmiştir. Marsyas'ı cezalandırmak isteyen Apollon, onu bir ağaca bağlayarak diri diri derisini yüzmüştür. Hakem olan ancak taraf olarak Marsyas'ı tutan Kral Midas'ın iyi bir hakem olamayışı ve kulaklarının iyiyi kötüyü ayırt edememesinden dolayı cezalandırılması gerektiği düşünen Apollon, onun kulaklarını uzatarak eşek kulağına dönüştürmüştür.

Kral saçlarıyla kulaklarını ne kadar kapatmaya çalışsa da kralın saçlarını kesen berber, uzun kulakların farkına varır. Kral bu berberi ölümle kokutarak onun, bunu kimseye söylememesini tehbihlemiştir. Gün geçtikçe içindeki bu bilgiyi başkasıyla paylaşamamaktan sıkıntı içinde olan berber, açtığı bir çukura fısıldayarak içinkini dökmüştür. Ancak etraftaki kamışlar bunu duymuş ve her rüzgarla savruluşlarında berberden duydukları şekilde fısıldaşarak her tarafa bu olayı yaymıştır.

Şekil 4.3 Jacob Jordaens, The Judgement of Midas.

Jordaens'in yapmış olduğu bu resimde, yarışmanın sonucunda Kral Midas'ın Apollon tarafından kulaklarının eşek kulağına dönüşerek cezalandırılışı gösterilmektedir.

4.2 DAPHNE

Yunanlı, Thessalia Nehri tanrısı Peneus'un güzeller güzeli kızı Daphne bir "nympha"dır. Avcılıkla ilgilendiği için ormanda vakit geçirmekten hoşlanan Daphne, kendisini tanrıça Gaia'ya adadığı için erkeklere yanaşmamaktadır. Babası Peneus her ne kadar kızının evlenmesini istemişse de Daphne bakire kalmaya tercih etmiştir.

Su perisi Daphne ile ilgili kaynaklara baktığımızda sınırlı bilgiye ulaşılmaktadır. Daphne'yi tanıyabilmek adına Apollon ile olan efsanesinden ilkçağda en çok esinlenen şair Ovidius'tur. Biz de ise konuyu işleyen Melih Cevdet Anday'dır. Onun şiirini Azra Erhat'ın ele aldığı gibi gösterilirse, Daphne daha iyi tanınabilir.

DEFNE İLE TANRI

Eskiden çok eskiden yeryüzünde

Güzelliği dillere destan

Bir su perisi vardı adı Defne

Upuzun saçları altın sarısıydı

Dolaşırdı kuytu ormanlarda bütün gün

Defne ırmak tanrısının kızıydı

Babası Pene derdi ki, kızım

Sen bana bir damat borçlusun

Sen bana bir torun borçlusun

Defne derdi ki babacığım

Beni zorlama ne olursun

Bırak beni kız kalayım ne olursun

Sıram sıram boynu büyük yavuklu

Bekleyedursun bir yanda

Defne başıboş gönlü özgür

İnatçı, hırçın ve gururlu

Koşup dururdu ormanda

‘‘Benim geyiğim sen, kuzum sen

Benim biricik güvercinim sen

Kuzu kurttan korkar, geyik aslandan

Güvercin kartaldan kaçır

Ben sana acı vermek istemem

Ayaklarını kanatmasın çalılar

Yavaşla biraz düşeceksin

Geçtiğin keçi yolları dar

Dur hele kaçma benden

Sevgimdir seni kovalayan...’’

Daha sözünü bitirmeden avcı

Korkar adımlarla uzaklaştı Defne

Kaçarken daha bir güzelleştı de

Ardında tir tir titreyen avcı

Tavşan kovalayan hırslı bir tazi

Gibi düştü Defne’nin peşine.

‘‘Bende yıkılmadan kovalayacağım

Büyülediğin kimmiş öğren

Ben ne bir dağlı ne bir çobanım

Oklarından sakınılmaz tanrırım

Koca Zeus’tur babam

Geçmişı, bugünü, geleceğı

Benimle bildi herkes, benimle bilir
Saz tellerine ben verdim seslerini
İlaçlar yaptım yabanıl otlardan
Ama bana çare değil şimdi hiçbiri
Kimden kaçıyorsun öyle sen
Asıl sensin benim avcım
Beni sen vurdun can evimden. ''
Tavşan koşuyor, durmadan koşuyordu
Ardında av köpeği ter içinde
Boynunu uzatmış, yetişmek üzere
Birinde umut vardı, birinde korku
Tavşan ensesinde nefesler duyuyordu
Çünkü ılık gibi saran tanrıyı
Sevginin kanatlarıydı.
Gücü kalmamıştı artık Defne'nin
Koşamıyordu kaçamıyordu
Sapsarı, yalvardı babasına
Pene'nin suları üstünde gezdirip gözlerini
''Cezasını çekiyorum güzelliğimin
Irmakların gücü de sen gibi tanrısalsa
Ne yap yap değiştir beni

Başka bir biçime koy baba''.

Yalvarması daha bitmemişt ki

Bir gevşeklik sardı her yerini

Örtüldü göğüs yaprakla

Kolları, saçları dal oluverdi.

Avcı kollarına aldığı zaman

Kalbi çarpıyordu Defne'nin

Taze yaprakların altından.

Yazık tanrı dedi çok yazık

Saramadım yitirdim seni

Bari benim ağacım ol da

Yaprakların çelenk olsun kahramanlara

Ezgilerde, türkülerde anılsın bundan sonra

Yan yana adlarımız

Yazık dedi tanrı çok yazık (Erhat, 1996, s. 81-82).

Melih Cevdey Anday'ın Daphne ve Apollon'u anlattığı bu şiirde, Daphne hayatı boyunca bakire kalmak istediğini dile getirdiyse de, aşkını tam anlamıyla dile getiremeyen, sürekli kovalayan bir figür halinde olan tanrının hüznü aşkı anlatılmıştır. Başlamadan son bulmuş, imkansız aşkın karakterleri olan Daphne ve Apollon, şairin sayesinde şiir, adeta film sahnesi gibi aktarılmıştır.

4.3 APOLLON ve DAPHNE EFSANESİ

“Daphne” Adındaki Güzel Kızın Defne Oluşu

Peneus ırmağının kıyısında dolaşan Apollon, o sırada orada bulunan güzeller güzeli bir genç kız olan Daphne’yi görür. Bu eşsiz güzel, ormanda vakit geçirmekten, hayvanları kovalamaktan, avlanmaktan, ormanın derinliklerinde tek başına dolaşmaktan zevk alır. Uzun, altın rengi saçlara sahip Daphne, bakire kalmak, erkeklerden uzak durup evlenmemek için ant içmiştir.

Yine bir gün Apollon ormanda bu genç kıza rastlamış ve onunla konuşmak, hislerini ona anlatmak istemiştir. Daphne, Apollon’u görür görmez onu dinlemeyip sırt çevirerek koşmaya, ondan kaçmaya başlamıştır. Daphne kaçtıkça daha çok arzu ve istekle dolup taşan Apollon, bir yandan ona yetişmeye çalışıp bir yandan da ona, durması için yalvarır. Kendisinin sıradan biri olmadığını, babasının tanrıların babası Zeus olduğunu, kendisinden ona zarar gelmeyeceğini anlatmaya çalışmış ne yaptıysa durduramamıştır. Ensesinde Apollon’un nefesini hissedecek kadar yakın olduğunu farkedene Daphne ise, toprak anaya onu gizlemesi için yalvarır. Bu yakarış öyle yürekten bir yakarıştır ki sözleri biter bitmez Daphne kendisinin odunlaştığını, uzuvlarının dal olduğunu, saçlarının yapraklara dönüştüğünü farkederek. Apollon Daphne’nin odunsu gövdesine çarparak durmuş olsa da o sert kabukların altındaki çarpan kalbini hissetmiştir. Sevdiğine bu şekilde kavuşan üzgün hemde şaşkın ışık tanrısı Apollon, Daphne’nin artık kendisinin kutsal ağacı olduğunu, büyük işler başarmış kahramanların saçlarını onun solmayan yapraklarıyla süsleyeceğini söylemiş, Daphne ise teşekkür mahiyetinde Apollon’a doğru dallarını yavaşça sallayarak başını eğmiştir.

Apollon ve Daphne miti başka kaynaklarda incelendiğinde ise, okçuluğu ile önem kazanmış ve bu yönüyle de övünen Apollon, kendisi gibi okçu olan Aphrodite’nin oğlu Eros ile ormanda karşılaşır. Kibirli bir şekilde Eros’un okçuluğuyla dalga geçen Apollon, onu kızdırır. Apollon’a ders vermek isteyen Eros, biri altın biri kurşun olan iki tane ok hazırlar. Altın olan ok ile Apollon’u tam kalbinden vurarak Daphne’ye aşık eden Eros, diğer oku ise Daphne’ye atarak onun Apollon’dan nefret etmesini sağlar. Bu yüzdendir ki Apollon kovaladıkça su perisi Daphne kaçmaya çalışmıştır.

Birbirine kavuşamayan bu imkansız aşkın efsanesi düşünüldüğünde, defne ağacı olan Daphne, her gün güneş doğduğunda etraftan kaçan “şafak” a benzetilir. Güneş, şafağı her gün ışıyla kucaklamak isterken, şafak birden onun önünden kayboluverir.

Apollon ve Daphne efsanesi, iffet (Daphne) ve şehvet (Apollon) arasında bir savaş niteliğinde ele alınmıştır. Bitmek bilmeyen dünyevi zevkleri tatma isteği, beraberinde getirdiği zararı gözler önüne sermektedir.

4.4 DAPHNE ve APOLLON MİTİNİN RESİM SANATINDA İNCELENMESİ

Bir hikayenin kurulum aşamasında olay anlatan yazılarda olduğu gibi; giriş, gelişme ve sonuç bölümleri vardır. Roman, masal ve başka yazı türleri bu yazı planından faydalanmaktadır. Bu üç bölüm şu şekilde uygulanır:

Giriş bölümü; serim bölümü olarakta bilinen bu bölüm, olayın geçtiği yer yani dekor, belli başlı nitelikleri söylenerek bu bölümde tasvir edilir. Hikayede geçen kahramanlar en belirgin özellikleri ile tanıtılarak portreleri çizilir.

Gelişme bölümü; bu bölüme düğüm bölümü de denmektedir. Kişinin merakını artıracak bir durumun olması, olayın başlayıp derinleşmesi yani olayın düğümü bu bölümde anlatılır.

Sonuç bölümü; hikayenin çözüm bölümü olarakta bilinen bu bölümde, hikayenin nasıl sonlandığı, olayın sonucunun karakterleri üzerindeki etkisi bu bölümde analiz edilir. Aristoteles ise bunu şu sözleriyle açıklamıştır: “Hikaye birlikli bir bütün, canlı bir varlık gibi kendi özüne uygun, bir başı, bir ortası, bir sonu olan bir hareket çevresinde geçmelidir. Hikayenin çözümü, kendiliğinden doğmalıdır.”

Orta çağdan günümüze kadar uzanan sanat eserleri, sanat akımları çerçevesinde incelendiğinde, farklı üslup ve anlatış biçimleri olmasına karşın, aynı hikayeyi anlatmayı amaçlamaktadır. Her bir sanat akımı kendinden önceki ya da çağdaşı olan akım ile birlikte yoğrulduğundan dolayı, izleyiciyi konu hakkında bilgilendirirken kullanılan tekniklerle her zaman ipucu vermektedir.

Tezin bu kısmında, çeşitli sanatçıların konu edinmiş olduğu Apollon ve Daphne miti, bir kitabın olay örgüsü gibi ya da bir önceki bölümde anlatılan mitte olduğu gibi verilen örneklerde; başlangıcı, olay anı ve bitişi gösterilmiştir.

Hikayenin giriş kısmını anlatan resimler;

Şekil 4.4 Farancesco Albani, Daphne and Apollo.

İtalyan sanatçı Francesco Albani tarafından 1578 – 1660 yılları arasında yapılan bu tablo üç figürü içeren mitin, başlangıcını göstermektedir. Resmin sol tarafında bulunan kadın karakter Daphne, hemen arkasında koşar vaziyette bulunan ise Işık Tanrısı Apollon’ dur. Tablodaki üçüncü figür de sağ üst köşede bulutların arasında süzülen “cupid” yani Aşk Tanrısı Eros’tur. Efsanede anlatıldığı üzere Apollon ve Eros’un usta olduğu alan olan okçuluk üzerine girdikleri yarış sonucunda, arada kalan Daphne olmuştur. Resim, bakır ve ahşapın üzerine yağlı boya kullanılarak yapılmıştır. Eserin derinlerine bakıldığında arkada uçsuz bucaksız bir manzara ile karşılaşılmaktadır. Renkler, arkada soft bir şekilde kullanılırken resmin ön tarafına gelindiğinde ise canlandığı gözlemlenir. Bu da izleyiciye odaklanması gereken yeri işaret eder. Resimde bulunan Apollon ve Daphne bir kovalama içerisinde görülür. Her iki karakterinde kıyafet stilleri birbirine benzerken üzerlerinde pelerinleri bulunmaktadır. Koşmanın etkisi ile bacakları açılmış, ikisinin de ayakları çıplak şekilde tasvir edilmiştir. Daphne tam arkasında ona yaklaşmakta olan Apollon’a bakarak koşmaya çalışır. Yüzünde yakalanma korkusunun verdiği endişe görülmektedir. Elinde efsanede bahsedilen Eros’un ona fırlatmış olduğu ok bulunmaktadır. Apollon’dan kaçmakta olan Daphne’nin koşarken kıyafetlerinin almış olduğu hareket hissi sanatçı tarafından izleyiciye sunulmaktadır. Daphne’nin tam arkasında onu kovalayan ışık tanrısı oluşunu temsilen başının çevresinde yumuşak bir geçiş ile gösterilmiş haresi ve aynı zamanda

saç rengi altın sarısı olan Apollon bulunmaktadır. Güzel bir erkek figürü ile sunulmakta olan Apollon'un elinde ustası olduğu okçuluk aleti yay görülmektedir. Diğer eli ise Daphne'ye uzanmak isterken, yüzündeki umutsuz ona ulaşma isteği izleyiciye geçmektedir. Gökyüzünün mavinin açık tonları ile gösterilişi ve havada hiç bulut olmayışı güzel bir havayı temsil ederken sadece sağ üst köşede bulunan Aşk Tanrısı Eros'u içine alan gri bir bulut görülmektedir. Bu gri bulutun içinde Eros'un arkasında parlayan ışık vardır. Eros; havada çıplak vaziyette kanatları bulunan figür şeklinde gösterilmiştir. İşaret parmağı ile Daphne ve Apollon'u işaret ederken diğer elinde ise oku bulunmaktadır.

Şekil 4.5 Francesco Albani, Apollo ve Daphne.

Daphne ve Apollon mitinin başlangıcını gösteren bu resimde İtalyan ressam Francesco Albani, bir önceki örnekte olduğu gibi aynı yıllarda farklı şekillerde konuyu işlemiş ancak bu kez hikayede de adı geçen Daphne'nin yardım çağrısında bulunduğu babasını da kompozisyona dahil

etmiştir. Sanatçı diğer resminde yağlı boya tekniğini kullanırken bu resimde ise petrol kullanarak çalışmasını tamamlamıştır. Hikayede de anlatıldığı gibi kompozisyondaki figürler mekan olarak ormana yerleştirilirken Daphne ile ırmak tanrısı Peneus arasından bir nehir geçmektedir. Peneus'un yaslanmış olduğu testinin içindeki suyun da bu nehre bağlandığı görülmektedir. Yatay şekilde olan bu kompozisyondaki karakterler sıralı bir şekilde yerleşmiştir. Kovalama sola doğru olduğundan en sonda bulunan Eros, Apollon'un pelerinine saklanır vaziyette havada bulunmaktadır. Elindeki okunu fırlatır şekilde hareket almıştır. Hikayede geçtiği gibi fırlattığı okun biri Apollon'a diğeri ise Daphne' yi hedef almaktadır. Bu oklardan Apollon'u vuran Daphne'ye karşı büyük tutkulu bir aşk hissetmesine yol açarken Daphne'ye atılan ok ise tam tersi Apollon'a karşı hiçbir aşk beslemeyememesine neden olmuştur. Apollon sarışın, kolları ve bacaklarının yarısı açık olan kıyafet içerisinde Daphne'ye karşı elini uzatmış şekilde tasvir edilirken Daphne'nin uzun saçları ve uzun ama ince olduğu hissi uyandıran bir elbise içinde arkasındaki ışık tanrısı Apollon'a bakarak ondan uzaklaştığı görülmektedir. Elinde belli belirsiz gösterilmiş ok ya da bir dal olduğu sanılan uzun obje görülmektedir. Adımının hemen bitiminde ise nehir başlamaktadır. Nehrin karşısındaki dağın eteğine ise çıplak vücudu ile Apollon ve Daphne'yi izleyen Peneus konumlandırılmıştır. Resmin arka tarafına doğru mavimsi dağların gözükmesi kompozisyona derinlik katarken, ön tarafta bulunan devrilmiş bir ağaç, nehrin üstünde köprü işlevi göstermektedir.

Şekil 4.6 Noel Nicolas Coypel, Apollo ve Daphne 1720' den sonra.

Paris'in ünlü ressam hanedanından gelen Fransız sanatçı Noel Nicolas Coypel tarafından 1690-1734 yılları arasında yapılmıştır. Sanatçı eserlerinde mitolojik konulara da yer vererek pastel tonları tercih eder. Kalabalık bir sahne olsa da ortada olmaları ile dikkat çeken efsanenin konu edildiği iki önemli figür olan Apollon ve Daphne'yi kolaylıkla görmek mümkündür. Mekan olarak olayın gerçekleştiği yer orman içinde dere kenarıdır. Hikayede anlatılan dönüşüm henüz gerçekleşmemiştir. Daphne Apollon tarafından yakalanmıştır. Apollon kaslı kolları ve bacakları ile çıplak bir figür halinde görülmektedir. Sırtında onu temsil eden ok ile görülürken pelerini, bir ayağının önde diğerinin arkada oluşu ve saçlarının duruşu ile hareket hissini verir şekilde tasvir edilmiştir. Kolları güçlü bir şekilde Daphne'yi kavramaktadır. Daphne ise yakalanmış olmanın verdiği duygu ile kolları yukarda Apollon'a teslim oluşu görülmektedir. Üstünde kalabalık bir kumaş elbise olmasına rağmen bacağına ve göğsünün bir kısmı açık şekildedir. Resimde bulunan yan figürlerin hepsi Apollon ve Daphne'ye bakar vaziyette, Apollon ve Daphne ise

birbirlerine kitlenmiş şekildedir. Bu da izleyiciye ister istemez ana karakterlere bakma hisi uyandırır. Sol kısımda olanları izlemekte olan iki figürün, bir nympha olduğu sanılan Daphne'nin nympha arkadaşlarıdır. İki figüründe üzerinde kumaş gibi görünen kıyafetleri vücutlarının bazı kısımlarını açıkta bırakan şekilde örttüğü görülmektedir. Ayakları derenin içinde olduğunun hissini sanatçı ustalıkla göstermiştir. Resmin sağ tarafında olayı yakından izleyen, hikayede geçen ırmak tanrısı Daphne'nin yardım istediği babası Peneus olduğu sanılan figür bulunmaktadır. Yaşlı bir şekilde tasvir edilen figürün kolunun altında içinden su akmakta olan testi bulunur. Diğer elinde ise değneği vardır. Bir ayağı suda diğer ayağı ise her an harekete geçebilecek vaziyette konumlandırıldığı görülmektedir. Apollon ve Daphne'nin üstünde uçan Eros, sırtında bulunan kanatları ve elinde yayı ile yaramaz bir gülüş içinde Apollon ve Daphne'yi işaret ederek tasvir edilmiştir.

Hikayenin gelişme kısmını anlatan resimler;

Şekil 4.7 Rene-Antoine Houasse, Apollo Pursuing Daphne.

Fransız ressam olan Rene Antoine Houasse bazı eserlerinde mitolojik konulara yer verirken aynı zamanda dekorasyon çalışmalarına da katkısı olmuştur. Sanatçı, Apollon ve Daphne'yi ele aldığı bu resmi tuval üstüne yağlı boya kullanarak meydana getirmiştir. Sık bir orman içinde geçen bu

kompozisyon üç figürden oluşmaktadır. Kompozisyonun ana figürleri, mitin de baş karakterleri olan Apollon ve Daphne olsa da onlar kadar göz önünde olan bir diğer figür ise Daphne'nin yardım isteğinde bulunduğu babası olduğu sanılan ırmak tanrısı Peneus'tur. Işık tanrısı Apollon ideal erkek vücut hatları ile tasvir edilirken bir elinde yayı diğer eliyle de Daphne'yi tuttuğu, ona ulaşmış olduğu görülmektedir. Daphne'yi yakalamış olan Apollon'un ona karşı duyduğu hayranlık, yüz ifadesine sanatçı tarafından ustalıkla yansıtılmıştır. Daphne ve Apollon'un vücutlarının almış olduğu hareket ile kovalamanın bitmemiş, her iki figüründe henüz durmamış olduğu görülmektedir. Daphne, Apollon tarafından yakalanmış olmanın verdiği korku ve endişe ile ışık tanrısına bakarak tasvir edildiği görülmektedir. Hikayede de anlatılmış olduğu üzere Apollon'un ona dokunması ile dönüşüme başladığı anı sanatçı gözler önüne sermektedir. Yakalanan Daphne, bir kolunu teslim oluşu ifade eden hareket ile havaya kaldırmış, parmaklarının uçları ise dal şeklini alarak yeşermeye başlamıştır. Rüzgarın etkisinde olan saçları savrulurken kafasının üst kısımlarından da yaprakların oluştuğu görülmektedir. Bir ayağı içinden su akan testinin üstünde, diğer ayağı ise öne doğru koşma eylemindeyken, ayak parmaklarının bastığı yerde ince köklerin oluşmaya başladığı resmedilmiştir. Bu koşma eylemini durdurmak ister vaziyette elini Daphne'ye karşı siper etmiş, yerde sırtı yarı dönük vaziyette oturmuş Peneus, bulunduğu çoğu resimde içinden su akan testi de beraberinde görülmektedir. Resimde bulunan bu üç karakterin de vücutlarının çok az bir kısmını kapatan farklı renlerde kumaş görülmektedir. Bunun nedeni ise, yunan ve roma mitlerindeki karakterler, eski zamanların edebiyatı ve heykelticiliğindeki orijinal tasvirlerine benzemek için genellikle yarı giydirilir ve ya çıplaktır.

Şekil 4.8 Giovanni Bilivert, Apollo and Daphne.

Maniyerizm ve erken barok döneminin İtalyan ressamı olan Giovanni Bilivert, hikayenin kahramanları olan Apollon ve Daphne'yi resmin bütününe dikey bir şekilde konumlandırmıştır. İki karakterden oluşan bu kompozisyon, mitte anlatılan olayın gelişme kısmını içermektedir. Daphne, Apollon tarafından yakalanmış olmanın verdiği şaşkınlık ve endişe ile görülmektedir. Apollon, Daphne'nin hemen arkasında güçlü kolları ile bir elini onun uzun saçlarının içinden geçirerek kavramakta, diğer eli ise Daphne'nin ağaca dönüşümünden kaynaklanan defne dallarını tutmaktadır. Bu şekilde sanatçı Apollon'un bir elini insan, diğer elini ağaca dönüşmüş olan Daphne'ye temas edişini göstermiştir. Resimde Daphne'nin vücudu çıplak denebilecek kadar az bir kısmı koyu kırmızı örtü ile örtülü iken Apollon ise Daphne'ye göre sadece göğsünün bir kısmı ve bacağına biri açık bırakılmıştır. Apollon'un gözüken ayağında sandalet bulunurken, Daphne'nin kırmızı örtüsünün üstüne basmış olması onu yakalayışına yardımcı olduğu görülmektedir. Bu hareket ile kaçışı durdurmak, aşkına kavuşmak istediği görülür. Her ikisinin de vücutları idealize edilmiş güzellikte kusursuz tasvir edilmiştir. Apollon ve Daphne'nin ahenk içindeki uyumu, Daphne'nin elinin estetik duruşu seyirciye ikisinin bir kovalama içinde değil de dans edermiş hissi uyandırmaktadır. Resimde bulunan koyuluğun içindeki kovalamacanın etkisinde uçuşan mavi, kırmızı örtüler mat bir şekilde kullanılmış olsa da dikkat çekmektedir. Sanatçının yağlı boya tekniğini kullandığı bu eser hikayede de anlatıldığı üzere olay, ormanda geçmektedir ancak Bilivert mekanı, koyu şekilde göstererek yok etmiş izleyicinin tam olarak odak noktasını Apollon ve Daphne'ye çevirmeyi başarmıştır. Kompozisyonadaki karakterlerin üzerinde kullanılan ışıklar o kadar çok güçlü şekilde gösterilmiştir ki adeta figürlerin üzerine spot bir lamba tutulmuş etkisi yaratmaktadır. Bu şekilde kullanılan ışık gölge oyunları, sanatçının maniyerist oluşuna vurgu yapmak istediğini göstermektedir.

Şekil 4.9 Giovanni Battista, Apollo and Daphne.

Verilen bu resim örneğinde Battista, Bernini'nin aynı temaya göre şekillendirdiği gruptan gravür yoluyla esinlenmiştir. Sanatçı kariyerinin en verimli on yılı boyunca bu eser üzerine

alışmalarını sürdürmüştür. Rönesansın sanat geleneğinden beslenen Tiepolo, eserlerinde mitolojik konulardan beslenmiştir. Resimde Daphne, ona karşı tutkulu bir aşk besleyen Apollon’dan kaçmaya çalışırken Tiepolo, aynı zamanda Daphne’nin ağaca dönüşümünü de tasvir etmektedir. Sarışın, neredeyse çıplak olan Daphne’nin parmak uçları defne dalına dönüşmektedir. Çıplak vücut hatlı, ayağı sandaletli ve kırmızı pelerinli Apollon, bu başkalaşmaya şaşırır vaziyette iken sol eliyle de Daphne’yi yakalamaktadır. Kafasının çevresini yapraklardan oluşan tacı süslerken, başının çevresinde ise haresi görülmektedir. Resmin ön planında bir testiye yaslanmış, elinde kürek bulunan yaşlı figür olan Peneus bu kovalamacayı bitirmeye çalışmaktadır. Diğr resimlerden de aşına olunan bu karakter Tiepolo’nun eserinde sırtı tam olarak seyirciye dönük vaziyette iken yüzünün çok az kısmı görülmektedir. Daphne ve Apollo’nun vücutlarını yarı kapatacak şekilde bulunan parlak kırmızı ve sarı renkteki kumaşlar havada uçuşurken gökyüzünün maviliğ ile tezatlık oluşturmaktadır. Kompozisyondaki figürlerin dizilimi, izleyiciyi de yakın plana sokmayı sağlamıştır. Daphne sanatçı tarafından bir ağacın hemen altına yerleştirilerek o ağacın koruması altında iken, kendi dönüşümü ile bütünlük sağlaması amaçlanmaktadır. Daphne’nin üstünü saran kumaşın altında saklanmış şekilde görülen Aşk Tanrısı Eros olduğı bilinen “cupid” bulunmaktadır. Apollo ve Daphne’nin kovalamacası sonucu ortaya çıkan rüzgarın etkisi Eros’un tasvir ediliş ile hissedilmektedir. Sanatçının olayı gerçekleştirmiş olduğı sahne, adeta cenneti anımsatan bir manzara ile gösterilmektedir. Resmin sol tarafında arkaya uzanan derinlikte ise mavimsi yüksek dağlar bulunmaktadır. Gökyüzünün maviliğine uzanan bu dağları beyaz fırça darbeleri ayırmaktadır. Dağların eteğne yerleştirilmiş evler ise güneşin batışındaki parıltıyla öne çıkmaktadır.

Hikayenin sonuç kısmını anlatan resimler;

Şekil 4.10 Nicolas Poussin, Apollo and Daphne.

Poussin, Apollon ve Daphne mitini konu aldığı bu eserinde olayın romantik kısmını bir kenara bırakarak bu kez de trajik kısmını göstermiştir. Ovid'in ölümlüler ve ölümsüzler arasındaki aşk hikayeleri genellikle ölümlüler için ölümle, ölümsüzler için kederle sonuçlanır. Nicolas Poussin ise hikayenin neye mal olduğuyla ilgilenmiştir. Daphne, defne ağacına dönüşmüş, artık yok olmuştur. Aşk tanrısının boş bir övünçle fırlattığı ok, Apollon ve Daphne hikayesinin kederle sonuçlanmasına sebep olmuştur. Olayın yakın şahidi, Daphne'nin babası, nehir tanrısı Peneus, başı eğik yüzünü eliyle kapatmış büyük bir üzüntü duyduğunu belirten vücut dili ile tasvir edilmiştir. Resmin sağ tarafında bulunan ağacın dibine oturmuş, Daphne'nin dönüşümünü büyük bir hüznün içinde izleyen Apollon, Daphne'yi sıkıca kavramış, kolları arasında yok oluşuna bakmaktadır. Kaslı, ideal güzellikte olan vücudu, kırmızı bir örtü ile sarılmış ancak sadece alt kısmının çok azını kapatabildiği görülmektedir. Başını çevreleyen yapraklardan oluşmuş tacı, ayağında sandaletleri, yanında liri ve ok malzemeleri ile tasvir edilmiştir. Ağaca dönüşmekte olan Daphne, estetik duruşu ile dikkat çekmekte, yanında bulunan diğer ağaçlarla kendi dalları ve

yaprakları karışmak üzeredir. Defne ağacına dönüşmekte olan vücudunun etrafını saran mavi örtüsü, eserdeki birbirine benzeyen renk tonlarının içinde oldukça göze çarpmaktadır. Bir tepeliğin eteğine dizilmiş figürlerin arasında bulunan aşk tanrısının yanı sıra eserde ona benzeyen üç tane cupid bulunmaktadır. Diğer cupidlerden biri yatar vaziyette diğerinin elinde örtü yada yaprak olduğu sanılan dalları tutmakta olduğu görülür. Eros havada uçarak elindeki okunu Apollon ve Daphne'ye doğrultmaktadır. Irmak tanrısı Peneus, başında Apollon'un tacına benzer yapraklardan oluşmuş tacı ile elinin altında içinden su akmakta olan testinin yanında derin bir hüznün içinde görülmektedir. Gökyüzünü belirtmek için kullanılan mavinin tonları, eserdeki renklerin ardından resme ışık katmaktadır. Figürlerin bulundukları yerin uzağına doğru manzaranın devam ettiği, sanatçının kullanmış olduğu perspektif açısından kaynaklı dağların ve ağaçlar küçüldüğü görülmektedir.

Şekil 4.11 Paolo Veronese, Apollo and Daphne.

Paolo Veronese'nin barok dönemine ait "Apollo and Daphne" adlı tablosunda Daphne'nin insan vücudu, defne ağacına dönüşüyor oluşu görülmektedir. Eserde görülen Apollon ve Daphne'nin birbirine çok benzetilerek tasvir edilişi dikkat çekmektedir. İkisinin ayrımını Daphne'nin vücudunun büyük bir bölümünün ağaca dönüşmesi ile anlaşılmaktadır. Bedeninin aldığı hareket ile henüz koşar gibi olan, öndeki ayağının tamamen ağaç gövdesi, arkadaki ayağının ise ağacın kökü haline gelişi gösterilmiştir. Başının üstünden ve kollarından ise tamamen yapraklı dallar oluşmuştur. Defne ağacı, kendi dalları ile önünde ve arkasında bulunan ağaçların dalları ile karışmaya başlamıştır. Apollon ise yukarılara uzanan, ağaca dönüşen sevdiğine şaşkınlıkla

bakmaktadır. İki figür de birbiriyle uyum içinde adeta tek vücut olmuş, dans eder hale bürünmüşlerdir. Eserde, estetik bir duruş sergileyen Apollon, barok döneminde çokça rastlanılan şekilde, heykelsi vücudunu açıkta bırakan bir örtü ile tasvir edilmiştir. Açık pembe renk olan bu örtü aynı zamanda Daphne'nin de aynı renklerdeki elbisesi, tabloda bulunan diğer renk tonlarının içinde dikkat çekmektedir. Apollon'un ışık ve gölge ile ikiye ayrılmış olan vücudunun yanı sıra, ışığın soldan geldiği bu yüzden Daphne'nin de gölgede kaldığı görülmektedir. Hikayede anlatıldığı üzere mekanın orman olduğu bu çalışmada, arka tarafta bulunan sık ağaçlar ve dağlar persepektifin kurallarına uygun şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.12 Piero del Pollaiuolo, Apolo Dafne.

Piero Benci olarak bilinen Pollaiuolo, İtalyan rönesans ressamıdır. Sanatçının Apollo ve Daphne'yi işlemiş olduğu örneğinde, rönesans döneminin etkileri oldukça dikkat çekmektedir. Figürlerin ön plana yerleştirilişinin yanı sıra arkada ise ustaca kullanılmış perspektif ile manzara görülmektedir. İdealize edilmiş Apollon ve Daphne yüksek bir tepeye yerleştirilerek durağan bir görüntü ile aktarılmıştır. Şimdiye kadar verilen resim örneklerine nazaran iki figürde giyinmiş, bedenleri kapalı şekilde gösterilmiştir. Daphne'yi sıkıca kavramış halde olan Apollon; sarı, uzun saçlı, ayağında sandaletleri, şövalyeyi andıran kıyafeti içinde sevdiğine adanmış olan bir ruh edasıyla tasvir edilmiştir. Defne ağacına dönüşmüş sevdiğine tutkulu ama çaresiz olan vücut dili ile bakmaktadır. Daphne ise uzun sarı saçları, uzun mavi elbisesi, bacağına biri çıplak, Apollon'un bacağına doğru dolanmış, diğer bacağı odunsulaşmış, yukarı doğru uzattığı kolları artık tamamen ağaç olmuş, ruhsuz bir şekilde Apollon'a bakarken görülmektedir. Daphne'nin ağaç olan kollarının mavi gökyüzüne kadar uzanışı sonsuzluk hissi uyandırırken aynı his, arkaya uzanmakta olan manzaranın görüntüsünde de yaşanmaktadır.

5. SONUÇ

İnsanın, doğayı ve kendi çevresindeki olup biteni anlamlandırmaya çalışması, aynı zamanda toplumun bilinçdışını su yüzüne çıkaran bir bilim dalı olan mitolojiyi doğurmuştur. Kültürel bir miras olan mitler; sözlü olarak ifade edilmiş, günden güne şekillenip değişerek günlük yaşamda yerini almıştır. İnsanlıkla alakalı alanlar olan din, ideoloji, sanat ve edebiyatta mitlerin izlerine rastlanmaktadır. Sanat dallarının en önemlilerinden biri haline gelmiş, önemli bir geçmişe sahip olan resim de, mitolojik hikayelerin esin kaynağı olduğu görülmektedir.

Mitolojik hikayelerin konuları, insanlığın yaşamında önemli bir yere sahip olmasının diğer nedeni ise konuların içinde günlük yaşama katkı sağlayabilecek anlam ve sonuçtan çıkartılabilecek ders niteliğinde olmasıdır. İmkansız bir aşkın sonucunda gelen çaresizliği anlatan mitolojik bir simge haline gelmiş defne ağacının oluşumunu konu edindiği Apollon ve Daphne miti, konusu itibari ile en bilindik mitolojik hikayelerden biridir. Işık Tanrısı Apollon'un, su perisi olan Daphne'ye duyduğu aşk ile peşinden koşuşu ve sonucunda ise Daphne'ye uzanmasıyla kendini ağaca sarılırken bulmuş olması hikayenin en unutulmaz anını yansıtırken sanatçılara ise bu bağlamda esin kaynağı olmuştur. Sanatçıların eserlerinde, bu hikayenin baş kahmanları olan Daphne ve Apollon'u, merkeze alarak hikayenin en can alıcı sahneleri işlediği görülmektedir.

Tez kapsamında verilen resim örneklerinin genelinde kahramanların tasvir edilişi aynı olmakla beraber yer yer farklılıklar göstermiştir. Bazı resim örneklerine bakıldığında ideal, güzel olarak tanımlanabilecek bir erkek olarak gözüken Apollon, simgeleri olan başının çevresinde ışık haresi, kafasında defne yapraklarından olduğu bilinen tacı, sırtında oku, elinde yayı ile tasvir edilmiştir. Daphne ise hikayede anlatıldığı gibi sarı uzun saçlı, uzun boylu güzeller güzeli bir peri olarak gösterilmektedir. Hikayede anlatıldığı gibi bir kovalamanın içinde olan Apollon ve Daphne, Rönesans ve Barok döneminin vermiş olduğu teknik ve üslupla işleniş resme hareket katmıştır. Bulunduğu döneme göre, bazı resimlerde bu iki figürü cinsel organ ve uzuvları bir pelerin veya kumaş yardımıyla kapalı gösterilirken, bazılarında ise çıplak şekilde resmedilmiştir.

Tez çalışmasında işlenen Apollon ve Daphne hikayesi, en bilindik sanat dallarından biri olan resim alanında incelendiğinde, çok fazla sayıda resim örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Ancak belirtilmiş olan dönemler kapsamındaki örnekleri üçerli gruba koyarak sıralandırılmıştır. Bu

gruplama ise hikayeyi okur gibi olay dizilimi sıralamasıyla giriş, gelişme ve sonuç olarak belirterek okuyucuları sıkmamak adına çözümlenmeye çalışılmıştır. Gruplara ayrılmış resimlerin analizleri detaylı bir şekilde verilen örneğin hemen altında incelenmiştir. Kullanılan üslup ile Apollon ve Daphne mitini en iyi şekilde olay örgüsüne bağılı olarak anlatılması hedeflenmiştir.

REFERANSLAR

- Armstrong, K. (2006). Mitlerin Kısa Tarihi. (D. Şendil, Çev.) İstanbul: Merkez Kitaplar.
- Armstrong, K. (2006). Mitlerin Kısa Tarihi. (D. Şendil, Çev.) (s. 9-10) İstanbul: Merkez Kitaplar.
- Buxton, R. (2016). Yunan Mitolojisi. (A. F. Yıldırım, Çev.) Alfa Yayınları.
- Campbell, J. (2013) Mitolojinin Gücü. (Z. Yaman, Çev.) MediaCat Kitapları.
- Can, Ş. (2011). Klasik Yunan Mitolojisi. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Can, Ş. (2011). Klasik Yunan Mitolojisi. (s. 21) İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Can, Ş. (2011). Klasik Yunan Mitolojisi. (s. 23-24) İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Conti, F. (1978). Barok Sanatı Tanıyalım. (s. 60) İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- Cömert, B. (2019). Mitoloji ve İkonografi. De Ki Yayınları.
- Daniels, M. (2014). Bir Nefeste Dünya Mitolojisi. (P. Üstel, Çev.) Maya Kitap.
- Eliade, M. (2017). Mitlerin Özellikleri. (S. Rıfat, Çev.) Alfa Yayınları.
- Erhat, A. (1996). Mitoloji Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. (1996). Mitoloji Sözlüğü. (s. 81-82) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. (1996). Mitoloji Sözlüğü. (s. 47-48) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. (2008). Mitoloji Sözlüğü. (s.10) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. (2008). Homeros. İstanbul: Can Yayınları.
- Erhat, A. (2008). İlyada. İstanbul: Can Yayınları.
- Erhat, A., ve Kadir, A. (2008). İlyada'da tanrılar dünyası. (s. 45). İstanbul: Can Yayınları.
- Erim, M. (2020). Mitolojiden Masallar. İmge Kitabevi Yayınları
- Graves, R. (2012). Yunan Mitleri. (U. Akpur, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.

- Graves, R. (2012). Yunan Mitleri. (U. Akpur, Çev.) (s. 65-105). İstanbul: Say Yayınları.
- Hamilton, E. (2019). Mitologya. (Ü. Tamer, Çev.) Varlık Yayınları.
- Hesiodos. (2012). İşler ve günler Tanrılarının Doğuşu. (F. Akderin, Çev.) Say Yayınları.
- Hesiodos. (2012). İşler ve günler Tanrılarının Doğuşu. (F. Akderin, Çev.) (s.62-63). Say Yayınları.
- Hmeros. (2008). İlyada. (A. Kadir, ve A. Erhat, Çev.) İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Hmeros. (2008). Odysseia. (A. Erhat, ve A. Kadir, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Kerenyi, K. (2018). Yunan Mitolojisi. (O. Özügül, Çev.) Say Yayınları.
- Kershaw, S. (2018). Yunan Mitolojisi Rehber Kitabı. (Ş. Turan, Çev.) Salon Yayınları.
- Krugmann, R. (2000). Işık ve Aydınlık Tanrısı Apollon. (A. Dirim, Çev.). Yurt Kitap Dağıtım.
- Kuşçu, E. (2006). Mitoloji ve Varoluş. Elis Yayınları.
- Warwick, G. (2004). Speaking Statues: Bernini's Apollo and Daphne at the Villa Borghese. Art History. 27(3), 353-381.

KAYNAKÇA

- Armstrong, K. (2006). Mitlerin Kısa Tarihi. (D. Şendil, Çev.) İstanbul: Merkez Kitaplar.
- Buxton, R. (2016). Yunan Mitolojisi. (A. F. Yıldırım, Çev.) Alfa Yayınları.
- Campbell, J. (2013) Mitolojinin Gücü. (Z. Yaman, Çev.) MediaCat Kitapları.
- Can, Ş. (2011). Klasik Yunan Mitolojisi. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Cömert, B. (2019). Mitoloji ve İkonografi. De Ki Yayınları.
- Daniels, M. (2014). Bir Nefeste Dünya Mitolojisi. (P. Üstel, Çev.) Maya Kitap.
- Eliade, M. (2017). Mitlerin Özellikleri. (S. Rıfat, Çev.) Alfa Yayınları.
- Erhat, A. (1996). Mitoloji Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. (2008). Homeros. İstanbul: Can Yayınları.
- Erhat, A. (2008). İlyada. İstanbul: Can Yayınları.
- Erim, M. (2020). Mitolojiden Masallar. İmge Kitabevi Yayınları
- Graves, R. (2012). Yunan Mitleri. (U. Akpur, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Hamilton, E. (2019). Mitologya. (Ü. Tamer, Çev.) Varlık Yayınları.
- Hesiodos. (2012). İşler ve günler Tanrılarının Doğuşu. (F. Akderin, Çev.) Say Yayınları.
- Homeros. (2008). İlyada. (A. Kadir, ve A. Erhat, Çev.) İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Homeros. (2008). Odysseia. (A. Erhat, ve A. Kadir, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Kerenyi, K. (2018). Yunan Mitolojisi. (O. Özgül, Çev.) Say Yayınları.
- Kershaw, S. (2018). Yunan Mitolojisi Rehber Kitabı. (Ş. Turan, Çev.) Salon Yayınları.
- Krugmann, R. (2000). Işık ve Aydınlık Tanrısı Apollon. (A. Dirim, Çev.). Yurt Kitap Dağıtım.
- Kuşçu, E. (2006). Mitoloji ve Varoluş. Elis Yayınları.

Warwick, G. (2004). Speaking Statues: Bernini's Apollo and Daphne at the Villa Borghese. *Art History*. 27(3), 353-381.

